

1.2021

Sveriges teckenspråkstolkars förenings medlemstidning

TOLKTRYCKET

**Sju sidor från
Nordic Seminar
i Finland** s. 14-20

Årsmöte för skrivtolkar s. 5

Fixa studio hemma s. 24-25

AI och teckenspråkstolkning s. 18-19

ÖREBRO:
Ny verksamhetschef s.6-7

IRUTAN:
Johanna Sundstrand s.17

PANDEMI::
Utbildning på distans s. 28-30

12

28

6

- 3** Ledare & Styrelsenytt
- 4-5** Föreningen för skriv- och TSS-tolkar
- 6-7** Ny verksamhetschef i Örebro
- 8-9** Aktuellt från SU
- 10-16** Nordic Seminar 2021
- 17** Johanna var med i "vem kan vad"
- 18-19** Tolkning och AI
- 20-23** Tolkutbildning under pandemin
- 24-25** Gör-det-själv studio
- 26-27** Rapport om vårt yrke och covid-19
- 28-30** Tolkutbildning under pandemin
- 31** Notiser

TOLKTRYCKET

Sveriges teckenspråkstolkars medlemstidning

Mejl: tolktrycket@sttf.org

Ansvarig utgivare: Rebeca Ferrer Esquivel

Redaktör: Stefan Coster

Medverkande detta nummer: Juli af Klintberg, Kristian Kåresjö Nelson, Carin Vesterlund, Evelina Alenäs, Jenny Therén, Stefan Coster, Silke Spangler, Brita Wideberg, Marie Edholm, Rebeca Ferrer Esquivel, Evelina Strand, Hanna Wetter, Carolina Flinth, Elin Lövgren, Emelie Rasmussen, Kristin L Löfgren, Helena Bani-Shoraka, Alva Rosengren-Blom.

Nummer sedan start: 112

Deadline för nästa nummer: 13 juni

STTF:s styrelse:

Rebeca Ferrer Esquivel, ordförande
Juli af Klintberg, vice ordförande
Tina Wigren Svensk, kassör
Kristian Kåresjö Nelson, webansvarig
Jonathan Bjurefors Giertta, ledamot

Annonsera i tolktrycket

1/1-sida 4 000 kr
2/3-sida 3 000 kr
1/2-sida 2 500 kr
1/3-sida 1 800 kr
1/4-sida 1 500 kr
1/8-sida 1 000 kr

Vid köp av halvsidesannons (eller större) i tidningen ingår en veckas annonsering på sttf.org och en puff i STTF:s flöde på facebook.

Redaktion för Tolktrycket:

Alva Rosengren-Blom
Marie Edholm
Silke Spangler
Stefan Coster

sttf.org

[sttftolk](https://www.instagram.com/sttftolk)

Sveriges
teckenspråkstolkars
förening (STTF)

Bli medlem på sttf.org

Aktiva 350 kr
Stödjande 200 kr
Organisation 600 kr
Endast prenumeration 600 kr
Extra nummer (för pren.) 350 kr
Studering 175:-

Skulle du någonsin kunnat föreställa dig detta?

Många av oss, kanske alla, har tänkt mer eller mindre: När coronaviruset har stagnerat eller åtminstone kommit under kontroll, kommer allt att vara som vanligt. Istället har virusets framfart hållit på längre än vi förväntat oss. Nu har över ett år gått och många teckenspråkstolkare har blivit permitterade eller valt att ta ett annat jobb, precis som många andra i olika yrkesgrupper, vilket är väldigt bedrövligt.

Allt är inte som vanligt, det måste vi konstatera. Många affärer slår igen, avstånd till varandra gäller än och att tvätta händer mer än 30 sekunder flera gånger om dagen har blivit vardag. Och digitala plattformar har brett ut sig som en arbetsform. Flera teckenspråkstolkare jobbar hemifrån. Helt optimalt är det inte pga tekniska problem. Men lösningar finns.

Detta är en ny arbetsform som jag tror kan komma att bli permanent, vilket föder funderingar om framtiden. Detta kanske suddar ut regionala gränser för att istället bli ett enda helt land när det kommer till teckenspråkstolkning, utan monopol. För att fylla behovet av tillgänglighet kanske

» En döv i Malmö som kanske inte fått någon tolk till ett möte på arbetsplatsen kan lösa det med en tolk som jobbar hemifrån i Pajala «

fler tolkuppdrag skapas. En döv i Malmö som kanske inte fått någon tolk till ett möte på arbetsplatsen kan lösa det med en tolk som jobbar hemifrån i Pajala och loggar in via datorn. En annan i Örebro, som än en gång fått nej till tolk till föräldramöte med en fysisk tolk, får möjligheten till tolk från Växjö paddan. En i Skellefteå som inte fått tolk till sin fiskekurs får en tolk som sitter i Stockholm i mobilen. På det sättet skulle det kunna bli en win-win-situation, både för klient och tolk.

En reflektion som leder till denna fråga: Skulle du som teckenspråkstolk någonsin kunnat föreställa dig dig detta?

Som Ludwig Wittgenstein ska ha sagt, "Mitt språks gränser är min världs gränser."

Juli af Klintberg
Vice ordförande

Styrelsenytt

VÅRKÄNSLORNA HAR VAKNAT hos oss i styrelsen, och förhoppningsvis även hos er medlemmar. Med vårkänslorna kommer också årsmötet vilket vi i skrivande stund är i full gång med att förbereda. Panelsamtal ska struktureras upp, årsmötesordförande ska hittas, föreläsare ska bokas, och allt detta ska leda fram till en fin och givande årsmöteshelg för alla medlemmar. Och du som läser detta vet ju nu i efterhand att det såklart att det blev en himla lyckad helg, även fast styrelsen just nu brottas med lite av varje!

UNDER DEN DEL AV 2021 som gått har Tina Wigren Svensk fortsatt att representera STTF i utredningen om förstärkt tolktjänst. Vi hoppas såklart att utredningen går i rätt riktning och kommer leda till någonting positivt. Även projektet som Stockholms universitet och TÖI satt igång, kallat Tolkarenan, är snart redo att presenteras. Mer information om det kommer.

VI HAR NYLIGEN BILDAT så kallade nätverksgrupper på Facebook. Nätverksgrupperna ska inte ses som lokalavdelningar för STTF utan snarare som en plattform

där tolkar som arbetar i samma geografiska område kan samlas och diskutera aktuella händelser eller ämnen. Vi har även skapat en grupp för tolkelever och en grupp för döva tolkar. Detta är också ett sätt för styrelsen att få mer information om vad som händer ute i tolk-Sverige, för att undvika att föreningens arbete bara fokuseras på storstäderna. Nätverksgrupperna heter STTFs Nätverksgrupp Norrland, STTFs Nätverksgrupp Götaland, STTFs Nätverksgrupp Svealand, samt STTFs Nätverksgrupp Elev och STTFs Nätverksgrupp Döv. Du ska så klart gå med i någon av dem!

Vi hoppas att ni har det fint ute i vårsolen!

Kristian Kåresjö Nelson
Ledamot

Välbesökt årsmöte

Ett trettiotal deltagare samlades för FST:s årsmöte på Zoom

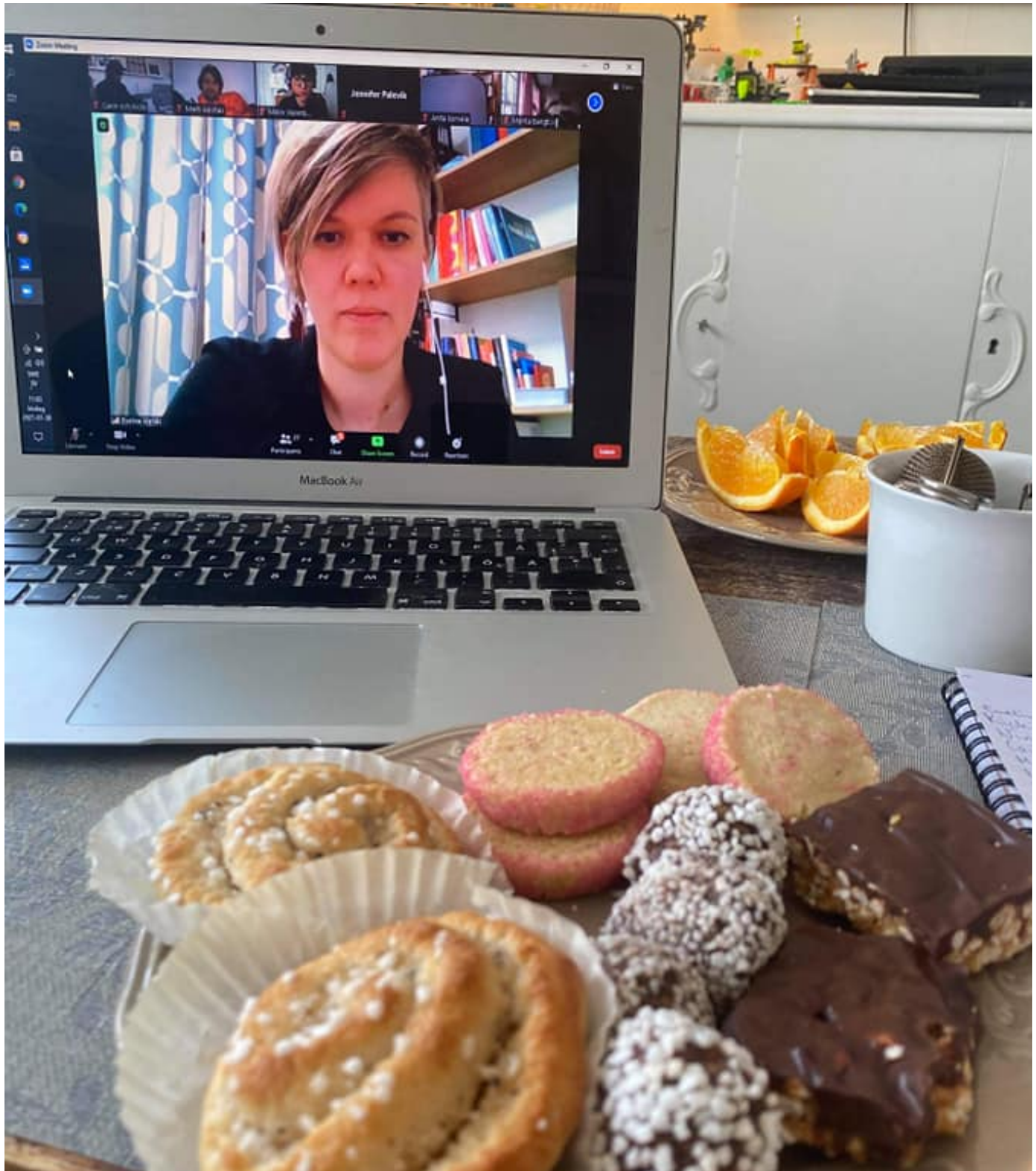

Foto Carin Vesterlund

FST rivstartade året med årsmöte och fortbildning i januari. Över Zoom samlades ett 30-tal skrivtolkar för att först ta del av forskning och teori kring skrivtolkning med Maria Laurin, lärare på skrivtolkutbildning på Södertörns folkhögskola. Maria är medförfattare till den kommande boken om skrivtolkning, bl.a. tillsammans med Jenny Therén, som presenterar boken närmare här nedan.

Fortbildningen bjöd även på praktiska tolkövningar och efterföljande diskussioner om analys och samarbete. Det finns så många beröringspunkter mellan skriv- och teckenspråkstolkar, trots olika tolkmetoder. Vi har båda ett behov av ett gemensamt språk för att bättre kunna prata om, analysera och utveckla det vi gör.

Fortbildningen följdes av ett digitalt årsmöte där FST stolta kunde presentera en verksamhetsberättelse där vi kunnat bocka av alla punkter i vår verksamhetsplan. Vi har jobbat intensivt under 2020 för att nå våra mål och det har gett resultat i form av fler medlemmar och mer verksamhet. Fokusområdet för 2021 är just "Våra medlemmar" och vi kommer att erbjuda fler föreläsningar och medlemsaktiviteter under året. Söndagen 7 mars bjöd vi in till Zoom-fika där vi fick ett bra samtal kring coronapandemins effekter på skrivtolkvärlden och vi gavs möjlighet att utbyta erfarenheter kring tekniska lösningar för distanstolkning. Personligen blev jag oerhört förvånad över att höra att det finns regioner där man har tolkat "på plats" under hela pandemin eftersom inga distanslösningar har kunnat godkännas på regional nivå.

FST har sedan årsmötet haft ett möte med Talför där vi bl.a. ställde frågan om vad de som arbetsgivarförening ser som

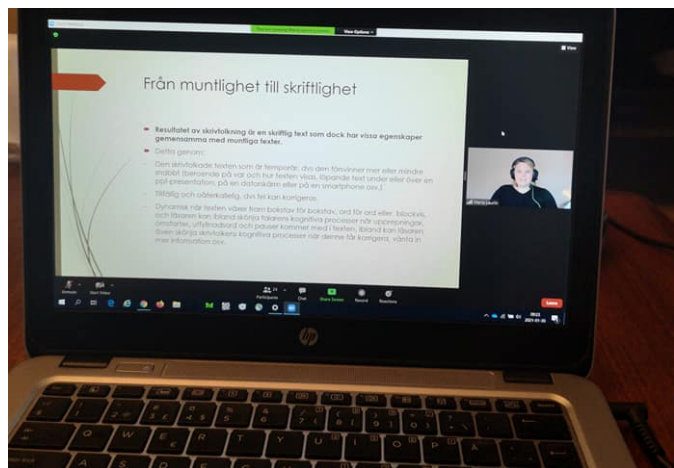

Foto Jenny Therén

aktuella frågor på skrivtolksidan. Svaret var inte så specifikt som vi hade önskat men de intygade att skrivtolkningen, precis som teckenspråkstolkningen, alltid står på agendan. FST tog tillfället i akt att betona de frågor vi anser angelägna: hur man bibehåller trippelkompetenta tolkars kompetens, digital arbetsmiljö, anställningsbarhet för "rena" skrivtolkar m.m.

FST har när detta går i tryck även haft möte med Utbildningsrådet på Södertörns folkhögskola samt lämnat in ett medskick till "Tolktjänstutredningen" om vad FST anser vara viktigt att tänka på när det nya förslaget om en förstärkt tolktjänst ska tas fram. Medskicket i dess helhet kan ni läsa på vår nya och uppfräschade hemsida www.skrivochtsstolk.se

Evelina Alenäs
Ordförande FST

Färsk bok om skrivtolkning

Boken är tänkt som ett läromaterial för skrivtolkutbildningen, för fortbildning för verksamma skrivtolkar och som en handbok för övriga som kan ha intresse av skrivtolkning. De fem redaktörer som är med i arbetet med boken är Ulf Norberg, TÖI, Ursula Stachl-Peier, Graz universitet, Österrike (och delvis TÖI), Maria Laurin, Södertörns folkhögskola, Jenny Therén, Västra götalandregionen och Victoria Öjefors Quinn, Region Gotland.

Idag finns det inte så mycket forskning om skrivtolkning; varken i Sverige eller internationellt. Denna bok kommer att bestå av tretton kapitel av olika längd. Den kommer också att innehålla röster från samhället från bland annat tolkanvändare och inledningen är författad av FST. Skrivtolkningens historia, skrivtolkutbildningen vid Södertörns folkhögskola, språkets muntlighet kontra skriftlighet

» Boken är tänkt som ett läromaterial för skrivtolkutbildningen, för fortbildning för verksamma skrivtolkar och som en handbok för övriga som kan ha intresse av skrivtolkning «

med avseende på skrivtolkning, skrivtolkning i relation till teckenspråkstolkning och mycket mycket mer kommer att belysas. Självklart tas även framtidens utvecklingslinjer upp med bland annat distanstolkning. Boken kommer att ges ut av MTM, Myndigheten för tillgängliga medier, och förväntas komma ut under 2021.

Jenny Therén

Foto Anders Silvetärn

Intervju med Maria Wahman Levi

-ny verksamhetschef på Örebro tolkcentral

Av Silke Spangler

Örebro tolkcentral har i augusti 2020 fått en ny verksamhetschef: Maria Wahman Levi. Mitt under pågående pandemi tog hon över landets största tolkcentral efter Magnus Sjögrens mångåriga ledning. Tolktrycket har samtalat med henne om sin första tid som chef, pandemin, tolktjänstutredningen och distanstolkning.

Vi inleder samtalet, som vi genomför på behörigt avstånd i Marias kontor på tolkcentralen, med att prata om rivstarten Maria har fått mitt i den pandemi vi fortfarande lever i. Jag var förstas nyfiken på hur den första tiden har varit för henne under dessa omständigheter.

– När jag började var det lite känslan av att pandemin höll på att vända. September, oktober var ju lite normalläge igen och vi hade så pass mycket att göra. Då pratade vi om att vi skulle behöva mer personal. Sedan, tredje november vändes allt bara upp och ner igen och ännu tuffare restriktioner kom. Och helt plötsligt visste vi inte om vi skulle ha någonting att göra alls.

Från att ha kommit in i verksamheten som rullade på i mer eller mindre vanlig takt, fick Maria först när andra vågen kom känna på hur det var att leda

en tolkcentral i en pandemi. Men oron över att tolkarna inte skulle ha någonting att göra var obefogad.

– Vi märkte snabbt att samhället hade hunnit anpassa sig. Bokningarna försvann inte. Anpassningarna var ju att vi skulle ställa om till det digitala.

Verksamhetschefen följer med på uppdrag

Just "det digitala" skulle vi återkomma till många gånger under samtalets gång. Som ett sätt att bekanta sig med verksamheten har Maria följt med tolkar ut på olika uppdrag. Hon menar på att det annars inte hade gått att förstå hur en dag för en tolk, en kundtjänst eller IT-medarbetare kan se ut. Hon berättar att det har varit väldigt roligt och lärorikt och hoppas på att kunna följa med på fler uppdrag när pandemin lättar.

– Jag hade inte någon direkt uppfattning om hur det skulle vara att följa med ut. Men det jag inte hade räknat med var att det var så olika typer av uppdrag, att det kan skifta så och hur komplext det kan bli. Hur otroligt viktigt det är att det blir rätt. Jag var ju med på en rättegång och förstod vilka konsekvenser det kan få om det inte blir det.

Via LSS och hotellbranschen rakt ner i tolkvärlden

Maria Wahman Levi började sin karriär inom turistnäringen efter skolan men har större delen av sitt liv jobbat inom LSS och personlig assistans, varav tio år på samma privata företag som distriktschef. Nu senast innan hon tog över rodret på Örebro tolkcentral var hon tillbaka och jobbade på hotell i en chefsroll. Erfarenhet inom döv- och tolkvärlden hade Maria inte, men hon menar på att en ny bransch bara kändes lockande samt att det enligt henne finns många likheter mellan tolkbranschen och LSS, jämte med mycket olikheter.

Jag frågar Maria hur det har varit att från det privata näringslivet komma till det stora maskineriet Region Örebro län och hon svarar att hon blivit positivt överraskad.

– Vi på TC sköter ju vårt eget. Det blir ju lite som ett litet företag i det stora företaget och ibland glömmar man hur stor regionen är. När det kommer till vissa saker så kan det vara svårt att påverka naturligtvis. Då gäller det att fokusera på det man kan påverka.

Hon erkänner att hon hade lite förutfattade meningar om att jobba inom en region. Hittills har de dock inte infratts, säger hon och skrattar gott. Vi fortsätter prata om hur det egentligen gick till att hon sökte sig tolkcentralen.

– När jag läste annonsen till den här tjänsten, så fastnade jag mycket kring att man letade en verksamhetschef som kunde driva en utveckling och jag tyckte det passade in på mig. Utveckling för mig innebär att anpassa verksamheten efter förutsättningarna som finns. Det kan vara användarnas behov, politiska beslut, eller ekonomiska aspekter, att man får mer eller mindre pengar att röra sig med. Det behöver inte alltid vara något nytt, att man ska framåt, uppåt, utan också att man behöver ställa om och anpassa efter nya förutsättningar. Och det tror jag att vi här inom hela Tolk-Sverige har framför oss med tanke på den nya tolkutredningen som pågår.

Ojämlig tolktjänst i vårt avlånga land

Här hakar jag i och ber henne att berätta lite om sina tankar och förhoppningar om vad den nya tolktjänstutredningen kan åstadkomma. Hon reagerar försiktigt och undrar om hon skall sticka ut hakan och gissa vad den ska landa i, men börjar reflektera kring att det inom tolkbranschen inte finns samma sorts riktlinjer och lagar som inom LSS, vilket enligt henne gör att man jobba rätt så olika inom Sverige.

– Vilket ju drabbar användarna, att man kan få olika behov tillgodosedda beroende på vart man bor. Och det kan man ju fundera på om man tycker det är rätt eller fel.

Hon pratar även om att tolkanvändarnas krav är i ständig förändring. Att det kommer bli ett generationsskifte kring vad de är vana vid och vad de vill ha av en tolk. Tolk i arbetslivet kommer att öka, säger hon, och det i fler och fler branscher.

Distanstolkningar på gott och ont

Och så återkommer hon till digitaliseringen och säger att mycket av de förändringarna vi har gjort nu under corona är här för att stanna.

– Absolut, vi har en massa anpassningar att göra framöver. Både på gott och ont. Men jag ser att i min roll är det viktigaste arbetet är att vi kan anamma de förändringarna som kommer på ett bra sätt. Framför allt att tillgodose bra tolkning för våra användare och god arbetsmiljö för vår personal.

Hon funderar kring hur mycket (distans-) tolkning man egentligen hinner och orkar göra på en dag, och att vi samtidigt måste tänka på att tolkanvändarna ska få tolk när de behöver.

– Ska man tillgodose användarna och personalen så behöver man hitta den gyllene medelvägen.

Jag ber Maria att göra en liten framtidsspaning för post-corona. Är distanstolkningen här för att stanna? Hon funderar länge och tycker att det är svårt att sja om. Sedan börjar hon prata om att omställningen till digitala tolkningar innebär stora utmaningar för många tolkanvändare som kan känna sig begränsade.

– Då hoppas jag ju att användarna inte ska bli tvingade till distans när det inte fungerar av olika anledningar. Vissa känner att de inte kan ta samma plats på ett möte, eller när de upplever att ett samtal på arbetsplatsen inte blir på samma sätt.

Till fördelarna räknar hon att man i andra regioner, där tolkarna åker väldigt långa sträckor till uppdragen, kan utföra mycket mer tolkning när den sker i det digitala formatet. Men önskescenariot, som hon säger, förblir en värld med både distans- och på-plats-tolkningar i samklang.

‘Vi fortsätter vara Sveriges största tolkcentral’

Jag ber Maria återigen om en framtidsspaning, denna gång i form av en vision för tolkverksamheten i Örebro.

– Jag ser att vi fortsätter vara Sveriges största tolkcentral, naturligtvis. Och att Örebro TC är en viktig del av den framtida tolkverksamheten i Sverige. Det kan ju vara kring olika delar, men BokTolk, schemasystemet som vi utvecklat hos oss, är ju en del. Sedan självklart att vi är en tolkcentral där användarna är nöjda, att de känner att

de får tolk när de behöver och att vi är en välmående arbetsplats. Det är ju alla ingredienser för att det ska vara lyckat.

Maria betonar att hon trots visioner tycker det är viktigt att sitta lugnt i båten när hon håller på att lära sig verksamheten. Vissa kanske förväntar sig stora förändringar snabbt, andra är rädda för att just detta ska ske. Hon menar att det är viktigt att inte bara gå in och vända upp saker och ting man inte kan. Tolkcentralen är en väloljad maskin som rullar på av sig självt utan att hon behövt styra så mycket än så länge, säger Maria. Men trots smidig start har hon behövt ta en del tuffa beslut i pandemins spår. Huruvida uppdrag ska genomföras eller inte exempelvis.

– Där tyckte jag att det kändes bra att jag hade hunnit få lite kött på benen när andra vägen kom. Det kändes lite lättare att ta de tuffa besluten när jag hade fått lite koll på verksamheten och på användarna.

Fint mottagande som ny chef

Vi avslutar samtalet med en lättsam fråga om vad som har varit roligast under månaderna som verksamhetschef hittills. Maria berättar:

– Jag tycker att jag har fått ett sånt otroligt fint mottagande. Jag tyckte att jag hade ganska stora skor att fylla. Magnus var ju en sån stor personlighet och visionär och fängade mycket sparvar som han själv uttryckte det. Men jag kände snabbt att man var positiv till en ny verksamhetschef och blev otroligt välkomnad. Och sen också att man uppskattar att man är med ute på fältet och inte ser det som en kontroll utan som ett sätt för mig att lära mig. Det gav mig ett sådant lugn att det var en sån välfungerande verksamhet som inte stannade upp för att man bytte chef. Den har bara fungerat, och jag har fått ta mig tiden att vara ny.

Jag tackar Maria för samtalet, stänger av inspelningsprogrammet i mobilen, spritar av händerna och fortsätter min dag som tolk.

Aktuellt från Stockholms universitet

Pandemin må ligga som ett vått täcke över det mesta, men om bara ett par månader kan vi glädjas åt att ytterligare en kull tar examen från programmet. Nu i vår har studenter på termin fyra en auskultationsvecka, och studenter på termin sex har fem veckors praktik.

Med anledning av pandemin har det varit utmanande att få till praktikplatser. I slutänden har vi hittat lösningar med handledare som kunnat ta emot, så att studenterna på sista terminen har fått praktik. För studenterna på termin fyra har vi fått tänka om för de som inte har fått praktikplats, och hittat på en ny lösning. Vi arrangerar för första gången en auskultationsvecka i egen regi. Studenterna kommer att få träffa tolkar från flera olika bolag som tolkar bland annat rollspel i form av förhör med en inlänad polis, föräldramöte på förskola, årsmöte i bostadsrättsförening och fritidsaktiviteter. Tolkarna stannar sedan kvar efter tolkningen och diskuterar kring den med studenter och ansvarig lärare. Det har varit verkligt kul att se hur flera tolkar och bolag har uttryckt glädje över att få vara en del av auskultationsveckan och att kunna bidra till våra studenter utveckling. Stort tack till alla er yrkesverksamma som ställer upp och delar med er av er kunskap, era färdigheter och erfarenheter till våra studenter.

Allt gott,

Kristin L Löfgren

Utbildningskoordinator KTT

RAPPORT FRÅN ÅRETS UPPSATSPROJEKT PÅ KTT

Snart har halva vårterminen passerat, en vårtermin som med enstaka undantag har gått i distansundervisningens tecken. Årets uppsatsstudenter är sju till antalet och kan nu sägas vara riktiga hejare på att genomföra det mesta på distans. Undervisningen och skivastugorna på delkursen Examensarbete (15 hp) leds av Elisabeth Geiger Poignant och Magnus Dahnberg på Tolk- och översättarinstitutet, medan handledningen av de sju uppsatserna handhas av Johanna Mesch, Pia Simper Allen, Ingela Holmström och Helena Bani-Shoraka i samarbete mellan Institutionen för lingvistik/Avdelningen för teckenspråk och Institutionen för svenska och flerspråkighet/Tolk- och översättarinstitutet. Examensarbetet är en kurs där studenterna ska visa att de kan förena teori och praktik från utbildningens alla år genom att designa, planera och genomföra ett uppsatsprojekt samt positionera sitt arbete teoretiskt på forskningsfältet. Studenterna har vid det här laget så gott som slutfört datainsamlingen för de olika uppsatsprojekten

och ska nu systematiskt sortera, bearbeta och analysera de intressanta frågeställningarna kopplade till teckenspråkstolkprofessionen som de har ringat in. Vi kan konstatera att det som väckt stort intresse bland studenterna är, förutom den konkreta professionella praktiken, samhällsrelevanta frågor såsom döva nyanlända och Corona-pandemin. Här kommer en beskrivning av den sju uppsatsprojekten.

Det första uppsatsprojektet ska genom en enkätundersökning ta reda på vad teckenspråkstolkar upplever som utmanande med distanstolkning, särskilt i fråga om teamtolkning i allmänhet och själva pararbetet under uppdrag. Och vad betyder egentligen på distans? Befinner sig tolkarna och tolkanvändarna, eller de primära parterna som ska kommunicera med hjälp av tolk, alla på olika ställen? Vad innebär detta för tolkarna och hur gör de när de ska ge varandra stöd under uppdraget?

Det andra pandemirelaterade uppsatsprojektet ska genom en serie intervjuer ta ett grepp om hur teckenspråkstolkar upplever skillnaden mellan på plats- och distanstolkning. Ett tema som undersöks närmare i uppsatsen är tolkarnas samordnande funktion i tolkningen, ett tema som gett upphov till många intressanta diskussioner eftersom samordning kan uppfattas på en rad olika sätt i relation till teckenspråkstolkning.

Det tredje uppsatsprojektet handlar om döva nyanlända med fokus på personer som inte har ett utvecklat teckenspråk. Här är det inte ovanligt att hörande och döva teckenspråkstolkar samarbetar på uppdrag. Uppsatsen ska genom ett antal intervjuer med både hörande och döva teckenspråkstolkar ta reda på hur dessa tolkningssituationer kan te sig. Vilka kommunikativa och praktiska utmaningarna finns det? Och vilka strategier använder sig tolkarna av?

Dövblindtolkning och socialhaptisk kommunikation är temat för det fjärde uppsatsprojektet. Inom tolkforskningen är detta ett relativt nytt forskningsområde och mängden publicerad forskning är begränsad. Den här uppsatsen redogör för vad kommunikationsformen innebär och också hur den används. Både personer med dövblindhet och teckenspråkstolkare med dövblindkompetens har i intervjuer delat med sig om erfarenheter av och preferenser i samband med socialhaptisk kommunikation inom dövblindtolkning.

De återstående tre uppsatsprojekten intresserar sig för hur erfarna teckenspråkstolkare agerar i sin yrkespraktik genom att från olika perspektiv försöka ringa in det "professionella". Det femte uppsatsprojektet undersöker genom ett antal intervjuer hur tolkar resonerar kring klädval på jobbet. Är det ett ämne som tolkar diskuterar på jobbet? Stämmer man av klädvalet med kollegor inför uppdrag? Om tolkar anpassar sin klädsel till tolkuppdraget, hur resonerar de kring detta? Forskning som kopplar kläder till professionen och den professionella identiteten finns bland annat inom ämnena sociologi (professionssociologi) och antropologi (identitets- och garderobsstudier), där utformning av uniformer, val av material, kläder och accessoarer som identitetsmarkörer och maktsymboler är exempel på forskningsområden.

De sista två uppsatserna försöker ringa in vilka strategier som tolkar använder under pågående tolkning. Det sjätte uppsatsprojektet utgår från autentiska data och två långa partiledardebatter i Sveriges riksdag. Syftet är att försöka synliggöra vilka strategier som tolkar använder under pågående tolkning i fråga om processtiden (också kallat för lag time). Hur verkar de långa och krävande tolkningarna påverka processtiden? Använder sig tolkarna av processtiden genom att laborera med att ligga tättare in på eller längre ifrån talaren? Hur påverkas processtiden av till exempel talarens talhastighet, känsloläge och informationstätheten i språket i just dessa tolkningar?

Den sista uppsatsen vill också undersöka hur erfarna tolkar agerar in action, men här bygger undersökningen på en experimentell metod, det vill säga att den baserar sig på ett antal iscensatta tolkningar. Döva aktörer har fått ett manus där det förekommer medvetna felaktigheter. Till exempel berättar de döva aktörerna om en händelse och när (årtal, datum eller tidpunkt) den ägde rum. En liten stund senare hänvisar aktören till samma händelse men anger en annan tid (helt enligt manus). Hur agerar tolken här? Den här uppsatsen undersöker de erfarna tolkarnas olika strategier i

att hantera detta.

Nu följer en intensiv period under vilken alla data ska hanteras systematiskt och uppsatsens olika delar växa fram, bit för bit och parallellt med ordinarie tolkningsövningar, under mars och april månad. Målet för studenterna är att lämna in ett fullständigt uppsatsmanus till handledaren under första veckan i maj och därefter förhoppningsvis få klartecken att få försvara examensarbetet på ett uppsatsventileringsseminarium.

Helena Bani-Shoraka

Studierektor för tolkutbildningarna

Tolk- och översättarinstitutet

DEPICT – SIGNED LANGUAGE DEPICTION AS AN ENGINE FOR PROMOTING INCLUSION, COMMUNICATION, AND TRANSLATION

(AVBILDANDE TECKEN I TECKENSPRÅK FÖR ATT FRÄMJA INKLUDERING, KOMMUNIKATION OCH ÖVERSÄTTNING)

Elisabet Tiselius, en av TÖI:s forskare, är medlem i en forskargrupp på Høgskulen på Vestlandet i Bergen. Forskargruppen har just fått 12 miljoner norska kronor av Norges forskningsråd för att undersöka avbildande tecken (konstruktioner som återger en situation) och hur de kan fungera som kommunikationsstrategier mellan personer som inte delar samma teckenspråk. Avbildningen grundar sig både på motiverade former (som visar form eller rörelse hos ett föremål) och på sammanhanget. För att förstå dem behöver man ha en gemensam förståelse av sammanhanget. Genom att undersöka hur detta fungerar mellan personer som inte delar samma teckenspråk, hoppas vi förstå mer om hur avbildning fungerar som strategi. Vi ska också titta på om det är skillnad på hur avbildning används beroende på om man är hörande eller döv tolk, och om tecknen utvecklas eller förändras beroende på tolkens erfarenhet.

Elisabet, som bland annat forskar om erfarenhet och expertkunnande hos tolkar ska i sitt delprojekt undersöka just hur avbildning ser ut bland olika grupper av tolkar. Genom att förstå avbildning bättre och genom att undersöka hur avbildning utvecklas med erfarenhet hoppas Elisabet att vi ska få bättre förståelse för hur avbildning används som kommunikationsstrategi och därmed också få nya verktyg i tolkutbildningen.

Christopher Stone

Being in the moment: learning that interpreting is about interaction not just language

Den 29-30 januari hölls ett försenat Nordic Seminar online via Zoom. Finland stod som värdland och totalt deltog över 140 personer under konferensens två dagar.

Dr. Christofer Stone

Keynote speaker för konferenser var WASLI:s ordförande Christofer Stone som under sin föreläsning tog upp interaktion som något oerhört viktigt inom tolkning. Det vi gör när vi tolkar handlar inte bara om enbart om lingvistik, budskapsöverföring och det explicita, utan lika mycket om det som utspelar sig i interaktionen och de implicita budskapen mellan människor.

Christofer Stone började sin föreläsning med att exemplifiera hur ett budskap förstås genom tre beståndsdelar: vad vi kan se, förväntad kulturell kunskap och förvärvade faktakunskaper. För att illustrera sin poäng berättade han helt kort "att det regnar". Genom det enkla påståendet kunde de flesta av oss sluta oss till att han nog menade "att det just nu kl.11 regnade i London där han befinner sig". Den lilla explicita information som gavs kunde vi själva fylla ut med vår förförståelse och faktakunskaper till ett fullständigt och begripligt budskap.

Från detta enkla och uppenbara exempel ledde han oss in på ett par konkreta exempel av teckenspråkstolkning i TV. I ett av exemplen tolkar en döv tolk ett nyhetsinslag där en kvinna på en buss pratar in i en mobilkamera och säger ungefär: " .. ja, jag sitter här på en buss på väg in till strejkdemonstrationen..". Under detta korta inslag väljer tolken att inte teckna någonting alls utan vänder sig istället mot inslaget i bild och låter detta tala för sig själv. Tittarna vet att inslaget handlar om att personer är på väg till en strejk och de ord kvinnan yttrar innehåller precis samma information som redan framgått av sammanhanget. På samma sätt kan man låta t ex namnskyltar på personer få tala om vilken person vi ser utan att tolken översätter detta. Christofers Stones poäng är att vi kan och bör använda oss av alla de resurser vi har tillgång till. Finns det bra och tydliga sätt att få fram ett budskap så bör vi använda dessa.

Det exempel jag tror de flesta av oss känner igen handlade om hur vi tolkar betyg i sjukvårdssammanhang. Ibland händer det att vi faktiskt försämrar interaktionen genom att vi prompt skall tolka precis allting som sägs mellan vårdpersonal och patient. I många situationer finns en ganska väl fungerande interaktion mellan t ex sjuksköterska och patienten där vi som tolkar bör ställa oss frågan vad vi bör översätta och hur vi på bästa sätt kan bidra till en fungerande interaktion.

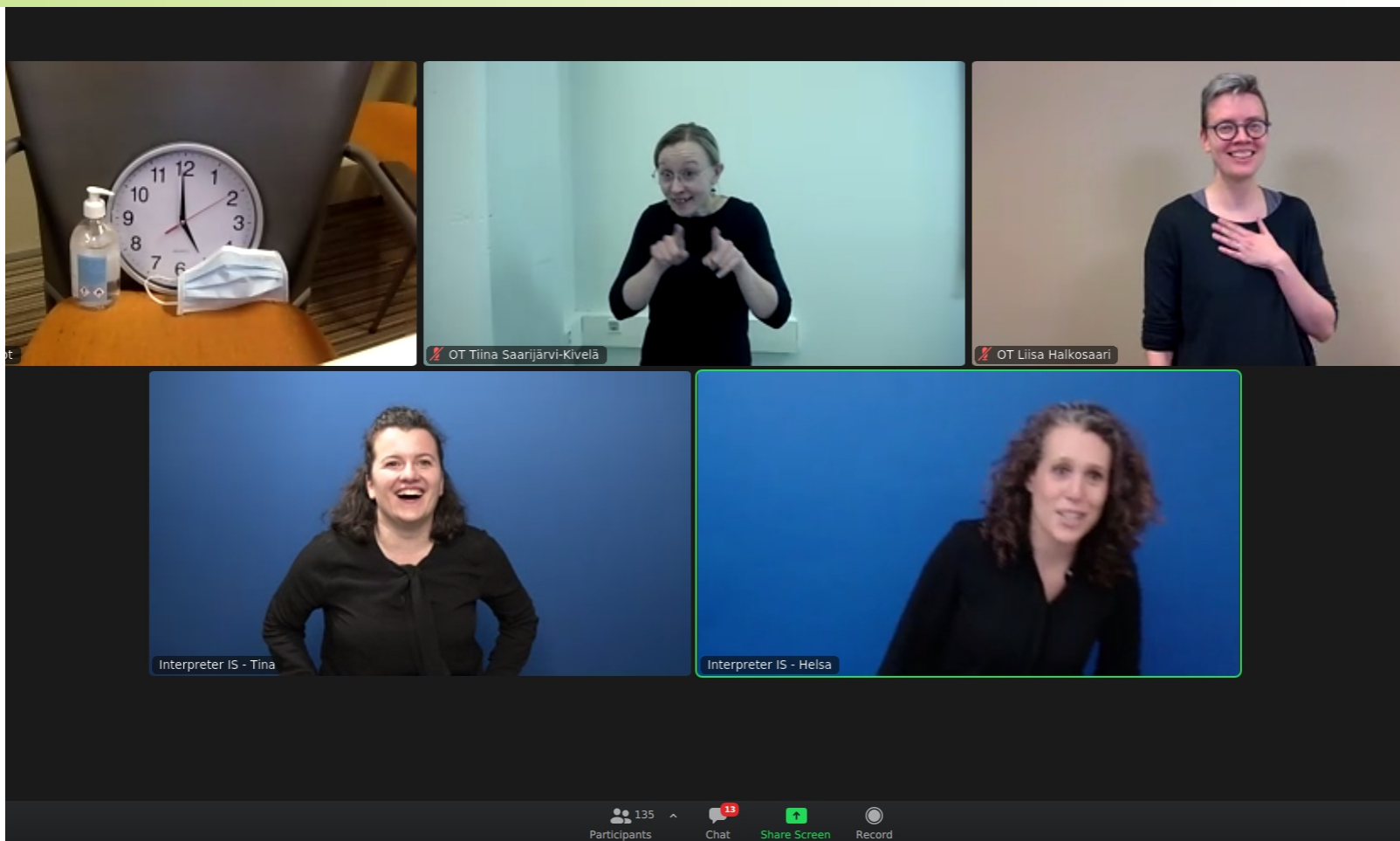
Vi bör komma ihåg att i många sammanhang är vi tolkar bara på plats några få minuter för att tolka mellan människor som som tillbringar ganska mycket tid tillsammans och vana vid att interagera med varandra.

Språkande

Ett genomgående tema i detta årets Nordic Seminar var att tolkning handlar mer om språkande än om enbart språk. Även föreläsningen Messy and chaotic or patterned and complex? The functions of chaining in educational interpreting av Marjo-Leea Alapuranen och Elina Tapio tog upp språkande och hur vi som tolkar använder oss av flera olika språkliga verktyg när vi arbetar. Deras forskning utgick från tolkade universitetsföreläsningar och beskrev detaljerat hur tolkarna i deras studie på flera kreativa sätt lyckades förmedla inte bara budskap utan även en förståelse för källspråkstexten och kontexten där nya begrepp introducerades i undervisningen. Tolkarna i deras material använde såväl bokstavering av ordet på källspråket som bokstavering av ordet översatt till finska, tecken med finsk munbild och tecken med engelsk munbild. Även här betonades språkande som en gemensam process som skapas här och nu, där kontexten spelar stor roll.

God mötesdisciplin

Under konferensens deltagande varierade deltagarantalet något, men på ett ungefär deltog 140 personer. Så många deltagare online kräver mötesdisciplin och detta visade sig fungera alldeles utmärkt. De allra flesta hade koll på sin

webbkamera och mikrofon förutom möjligtvis undertecknad som såsade till ett ögonblick och glatt slog på sin kamera och vinkade till alla under punkten ”våra sponsorer för konferensen presenterar sig”.

De flesta föreläsningar hölls på talad engelska men några även på International Sign – men tack vare riktigt proffsig tolkning glömde man ibland bort vilket språk som användes.

Billig konferens

Konferenser brukar kosta en ganska rejäl slant. Förutom anmälningsavgift behöver man också lägga ut för boende och resa vilket lätt går på flera tusen kronor. Detta år kostade hela arrangemanget endast 40 euro, vilket är ett mycket lågt pris för två dagars fortbildning. Men sådana här konferenser handlar inte bara om fortbildning utan är också ett tillfälle att träffa kollegor från andra länder. Trots det digitala formatet gavs den möjligheten vid flera tillfällen i sk. break out rooms.

Att träffa kollegor, digitalt eller fysiskt, är inte bara givande för individen utan är en av de kontaktytor vi som kär har med varandra över landsgränserna. På internationella konferenser får vi möjlighet att se vad som är på gång i andra

länder, vad man pratar om, hur diskussionerna går. Det som sker under fikaraster och i break out rooms är helt enkelt att vi som kär, yrkesfält, yrkesutövare, kollegor – ja, kalla det vad du vill – kommunicerar med varandra. Därför är det viktigt att även besittsättare och nyckelpersoner som kan styra yrkets utveckling deltar i diskussionerna. STTF, Tolkledarna, Talför, fackföreningar, tolklärare, tolktjänstutredningen är exempel på personer och organisationer som påverkar vart vårt yrke tar vägen och om representanter från dessa grupper deltar på tecken-språkstolkars konferenser kommer vår nationella diskussion bli mycket rikare.

Om två år står Danmark som värd. Återstår att se om man blivit inspirerad av fördelarna med en helt digital konferens eller om man väljer att träffas fysiskt.

Stefan Coster

TIDIGARE VÄRDLAND

- 2021 Finland
- 2018 Sverige
- 2017 Norge
- 2014 Island
- 2012 Färöarna

Päivi Kluuskeri

How does it sound like? - Representation of deaf professionals through interpretation

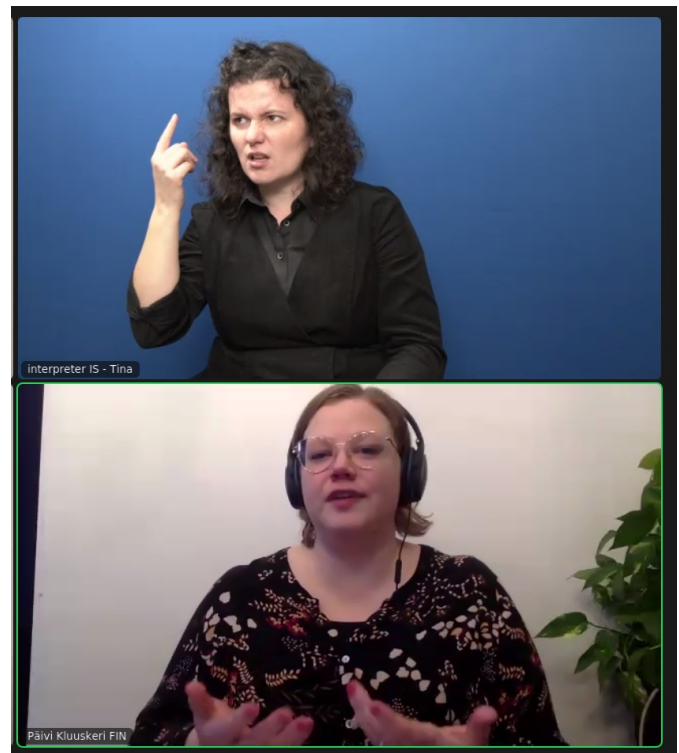
Det är inte helt ovanligt att vi tolkar kan känna oss lite “rädda” för att taltolka, framför allt ju högre stiltnivå det handlar om. Men vilka konsekvenser har vår eventuellt bristande trygghet och kompetens på området för tolkanvändarna som utövar sin profession via oss och vad krävs av oss egentligen? Päivi Kluuskeri har belyst ämnet närmare.

Tolkning från tecknat till talat språk är den delen i vårt arbete som enligt Päivi blir mer och mer betydelsefullt i och med att döva i allt högre grad innehar högt uppsatta positioner, är experter och akademiker, leder möten, håller föreläsningar osv. Denna utveckling ställer högre krav på oss tolkar som dock inte sällan tycker oss vara duktigare på tecken-språkstolkning än taltolkning.

Som en viktig parentes lyfter Päivi frågan om vilka begrepp vi egentligen använder för det vi gör. Med hänvisning till Haualand & Nilsson (2019) kritiserar hon vår slentrianmässiga användning av “taltolkning” som egentligen bara indikerar att vi sätter ord på tecken. Men det vi faktiskt gör är att tolka från ett tecknat till ett talat språk.

Redan på tolkutbildningarna börjar problematiken. Där prioriteras enligt Päivi tolkning till teckenspråk, fastän tolkning till det talade språket behöver tränas på lika mycket. Det handlar inte bara om att förstå vad som sägs, utan andra aspekter som intonation och anpassning av stiltnivå avgör huruvida vi får en professionell framtoning i vår tolkning eller inte.

I sin studie har Päivi spelat in föreläsningar som tolkades från finskt teckenspråk till talad finska av in house-tolkare på en utbildningsinrättning. Sedan skulle personer med olika akademisk bakgrund som inte hade kunskaper i teckenspråk och tolkning lyssna på de tolkade föreläsningarna och besvara olika frågor om vilket intryck av föreläsaren de fick. En fråga var till exempel hur stor tillit personerna hade för de döva föreläsarnas professionalitet.

Resultaten visar att tilliten är stor och att de få felen eller stakningarna anses vara naturliga i och med tolkningsprocessen samt att dessa även förekommer i naturligt tal, även på denna stiltnivå. Tolkarna i exemplen åstadkom en adekvat stiltnivå samt var väl förberedda och samarbetade med de döva yrkespersonerna. Dessa två aspekter beskrivs som nycklar för att kunna lyckas med en fullgod tolkning från tecknat till talat språk. Det är med andra ord inte antal år i yrket som är avgörande. Det krävs snarare specifika kunskaper och erfarenheter samt ett gott samarbete tolkar och tolkanvändare emellan.

Silke Spangler

Minttu Laine

Interactional spaces and visual access

Minttu Laine har just påbörjat sina PhD-studier inom ämnet interaktion i teckenspråkstolkning. Hon berättar om sin forskning att hon bland annat studerat hur tolkar placerar sig i rummet för att anpassa sig efter hur samtalsparterna rör sig och var i situationen som visuellt fokus ligger.

Hon använder en del för mig nya begrepp, men det är lätt att förstå det hon pratar om eftersom hon visar oss en "avidentifierad" videoinspelning från en reell situation hos en barnmorska. Det är fem personer i rummet inklusive tolken. Ett litet barn ska mätas och vägas. Föräldern, som använder teckenspråk har även med sig ett äldre syskon till bebisen.

Föräldern lägger det lilla barnet på skötbordet som står mot en vägg. Det är mest plats till vänster om skötbordet eftersom det står ett skrivbord till höger. Tolken ställer sig intill väggen till vänster om skötbordet. Då kan föräldern lätt ha koll på barnet på skötbordet och samtidigt enkelt se tolken och barnmorskan som också är till vänster.

Barnmorskan undrar om barnet kan vända sig själv från rygg till mage både från vänster till höger och från höger till vänster. Både barnmorskan, föräldern och tolken visar med sina egna kroppar vilken axel som vrider runt när barnet vänder sig för att det ska bli tydligt åt vilket håll de menar.

Illustrationer Brita Wideberg

Barnmorskan går bort till sitt skrivbord och ber föräldern att klä av bebisen alla kläderna. Det äldre syskonet ställer sig nära barnmorskan snett till höger bakom sin mamma och frågar barnmorskan om blöjan också ska tas av. Det blir en liten ordväxling dem emellan och föräldern vänder sig ditåt. Tolken går och ställer sig vid barnmorskan så att föräldern kan se tolken och samtidigt se på dem som pratar.

Det kan kännas som självklara saker som vi bara gör när vi tolkar, detta att vi flyttar på oss för att hamna där som visuellt fokus ligger och att vi använder vår kropp för att visa en rörelse. I situationer där jag är van och vet var visuellt fokus normalt hamnar känns det enkelt, men ibland kan vi behöva prata med samtalsdeltagarna för att göra dem medvetna och då uppnå ett bättre samarbete med alla i rummet.

Det ska bli intressant att följa Laines vidare forskning som jag tror kommer att kunna beskriva fler av de steg som vi tar i denna dans på tre eller fler, vilket det kan liknas vid, att vara med i ett tolkat samtal.

Brita Wideberg

Saija Kuronen

Team interpreting in multidirectional multi-party interaction

Saija Kuronen från Finland uppmanar oss att inte bara se vårt tolksamarbete som ett verktyg för oss, utan även som ett verktyg för mötesdeltagarna.

Saija Kuronen skrev som masteruppsats i EUMASLI om stödtolkning och tolksamarbete i mötessammanhang. Den engelska termen hon använder är ”team interpreting”, vilket på svenska borde bli något i stil med tolksamarbete, team-tolkning, eller arbete i tolkpar. Det ord vi kollegor mest använder är annars stödtolkning, vilket täcker in en del av ämnet men inte allt.

Mycket av forskningen har hittills fokuserat på tolkning i föreläsningssammanhang. Ganska lite har ägnats åt att forska på mötessituationer med flera deltagare. Det är vanligt att man i ett tolkpar ”tar varannan”, dvs att när en tolk tolkar en deltagares yttrande så är kollegan beredd att tolka vad en annan deltagare säger eller flikar in. En annan vanlig lösning är att en tolk tolkar till teckenspråk medan kollegan tolkar till talspråk. Båda dessa varianter innebär att stressen för den enskilda tolken minskar i snabba turtagningar eftersom tolken då får processa och återge sin tolkning utan att bli avbruten. Nackdelen är att det blir svårare för kollegor att stödja varandra inom paret när båda är upptagna med aktiv tolkning.

I sin föreläsning tog Saija Kuronen upp den inom kåren välkända ”lutningen” där den ena tolken i paret lutar sig mot sin kollega för att t ex få bekräftning på att man är på rätt spår i sin tolkning. Det som kanske är mindre känt, eller i alla fall mindre uppmärksammat, är hur mycket som pågår parallellt inom tolkparet. I sitt material visade Saija Kuronen en filmupptagning där två teckenspråkstolkare samarbetar. I ett klipp tolkar den ena tolken till talad finska och lutar sig försiktigt mot sin kollega som först hummar bekräftande till sin kollega för att kort därefter högt återge något en döv person (utanför bild) sagt. Det som sker i klippet är alltså att kollegan dels stödjer och bekräftar sin kollega samtidigt som hon tar in vad en döv mötesdeltagare säger,

”

Mycket av forskningen har hittills fokuserat på tolkning i föreläsningssammanhang. Ganska lite har ägnats åt att forska på mötessituationer med flera deltagare.

väntar på att kollegan skall återge sin tolkning färdigt, för att sedan flika in nästa yttrande utan att avbryta eller överlappa sin kollegas yttrande. Det vi fick se i klippet var alltså att en tolk inte bara samordnar sin egen turtagning och sina egna yttranden, utan även samordnar sina yttranden så att de passar in i kollegans process.

I Sverige brukar vi kalla detta sätt att arbeta för att man ”tar varannan” i tolksituationer med flera deltagare. En fördel med detta sätt att jobba är att tolkade samtal med många mötesdeltagare flyter smidigt och att stressen för tolken minskar då denne ofta hinner tolka färdigt vad en person sagt. En nackdel är att det är svårare att stödja varandra inom paret. I sin föreläsning visade dock Sara Kuronen på att vi ofta hinner göra även detta.

Som slutpoäng skickade hon med oss att försöka se team-tolkning som ett verktyg för att öka deltagarnas delaktighet och inte enbart som ett verktyg för oss tolkar.

Stefan Coster

Virve Viljanen och Maarit Widberg-Palo

Challenges in signed interactions and sign language interpretations with deaf refugees in mental health context

Årets konferens bjöd förutom föreläsningar också på en rad workshops som gick av stapeln parallellt under lördagen. Jag deltog i en workshop som handlade om att tolka för flyktingar inom psykiatrin. Workshopen, som till formen snarare liknade en föreläsning, leddes av Virve Viljanen som arbetar inom psykiatrin med fokus på flyktingar på Helsingfors universitetssjukhus och Maarit Widberg-Palo från finska tolkbolaget Via.

Innehållet låter sig sammanfattas med att de gick igenom vad språkdeprivation är för något och hur den kan yttra sig hos döva personer som har flytt hit (i detta fall till Finland) samt hur vi tolkar kan förhålla oss till detta. Vi fick även en gedigen genomgång om hur diverse psykiska åkommor kan yttra sig rent språkligt och beteendemässigt på sätt som kan vara relevanta för oss tolkar när vi möter dessa personer inom sjukvården, exempelvis när de skall genomgå en psykiatrisk utredning.

”

Döva tolkar har lättare för att anpassa sitt teckenspråk till olika nivåer

Personer som flytt sitt hemland från krig och förföljelse har inte sällan med sig traumatiska händelser från uppväxten och/eller flykten. Om de dessutom är döva och i vissa fall inte haft ett teckenspråk från uppväxten eller bara ett begränsat sådant under många år kan detta leda till många svårigheter. Det kan handla om att ha svårt för samtalskoder, abstrakta tankar eller att uttrycka känslor på ett nyanserat sätt. Om en person förutom ett begränsat språk även lider av en psykisk sjukdom kan språket bli påverkat än mer i form av följande kännetecken: korta meningar, osamman-

hängande tänkande, monotont och eventuellt långsamt tecknande, fastnar lätt i detaljer/oförmåga att prata i allmänna ordalag, dåligt minne etc. Även förmågan att uppfatta andras språk kan kraftigt försämrats. Det kan till exempel bli svårt att förstå mimik, uppfatta handformer eller se skillnad på tecken som liknar varandra.

Till vardagen för döva flyktingar hör att ha en massa myndighets- och sjukvårdskontakter via oss tolkar. Tolkar som i många fall inte har specifik kunskap eller utbildning i hur de skall bemöta och tolka för just den gruppen. Hur ska vi då kunna lösa svåra tolkuppdrag av det slaget? Att använda sig av en döv tolk i team med en hörande tolk i dessa lägen beskrivs i workshopen som det bästa sättet för att kunna säkerställa att tolkanvändaren får en rättvis bedömning inom psykiatrin. Döva tolkar har lättare för att anpassa sitt teckenspråk till olika nivåer, kan mera självklart uppfatta mikrotryck och avgöra vad orsaken till att personen tecknar på ett visst sätt kan vara. Vilken tur att fler och fler döva utbildar sig till tolkar, så att det förhoppningsvis snart ska finnas några i alla delar av vårt avlånga land.

Hörande tolkar har enligt Virve och Maarit tendentiellt ofta svårare för att avläsa och avkoda när personer tecknar med ett bristfälligt språk. En annan utmaning för oss är att på ett adekvat sätt återge i tal hur personen med både språkliga och eventuellt psykiatriska svårigheter tecknar. Vi tenderar till att vilja leverera hela meningar, städa i språket på ett sätt som kan göra det svårt för behandlaren att göra sin bedömning. Hur bra vi lyckas med vår tolkning kan avgöra personens liv, exempelvis huruvida hen får rätt behandling eller inte. A och O är därför förstas också kontinuitet och bakgrundsinformation om tolkanvändaren. Men framför allt nämns behovet av mer kunskap och stöd för att tackla sådana utmanande situationer. Jag kan inte annat än att hålla med.

Silke Spangler

Hilde Haualand och Anna-Lena Nilsson

Allies for change: how can interpreters and deaf people work together?

I sin workshop pratade Anna-Lena Nilsson och Hilde Haualand om tolkning som redskap för tillgänglighet och om tolkars syn på sitt eget yrke.

Tolkning som delaktighet

Workshopen leddes av Anna-Lena Nilsson, professor vid NTNU i Trondheim, och Hilde Haualand, professor vid OsloMet. Hilde Haualand inledde med att ta referera till sin och den holländska forskaren Maartje de Meulders rapport från 2019 (Sign language interpreting services – A quick fix for inclusion?) där de problematiserar synen på tolken som den allernäraste lösningen för dövas tillgänglighet i alla sammanhang.

Etablerad tolktjänst har funnits i över 40 år och har helt förändrat förutsättningarna för döva runtom i världen. Tolktjänster är etablerade sociala institutioner med såväl makt och mandat som finansiering och verkar på en systemisk nivå i samhället på samma sätt som t ex utbildningsväsen eller andra offentliga tjänster.

I olika länders lagstiftning och offentliga beslut nämns ofta tolktjänst uttryckligen medan tjänster på teckenspråk ofta inte nämns alls. Som exempel tas Storbritannien där man 2003 beslutade om att avsätta en miljon pund för tolktjänst och tolkutbildning men ingenting för tjänster på teckenspråk. Under en debatt om teckenspråkets ställning i Finland 2016 slog den finska justitieministern fast att ”.. det måste finnas tolkar så att personer som använder teckenspråk kan kommunicera med myndigheterna ..”. På Malta kunde man inte besluta om teckenspråkets ställning före den första kullen teckenspråkstolkare blev färdigutbildade. Lagstiftning kring teckenspråk handlar ofta om tillgänglighet på tolkar. Brist på tillgänglighet åtgärdas därför med fler tolkar.

En illusion av delaktighet

Det finns, menar Hilde och Anna-Lena, en naiv övertro på vad en tolk, och tolktjänst i allmänhet, faktiskt kan åstadkomma. Inte minst det enkla faktum att det inte sällan är lite obeväntat och märkligt att ha en till person, en tolk, med i olika situationer. Hilde ställde deltagarna i workshopen en

enkätfråga om vi som tolkar upplevt att folk uppfattar att tolkning innebär full delaktighet för döva trots att detta inte är fallet? Samtliga svarade ”ja, ofta” eller ”ibland”. Ingen svarade ”aldrig”.

Anna-Lena Nilsson kallade detta för en ”illusion av inkludering och sammanfattade diskussionen genom att påpeka dilemmat i att vi tolkar ju vill vara en del av ”lösningen” - samtidigt som vi vet att tolkning inte alltid är detta. Hon hänvisade även till Dennis Cokely som sagt att tolkar omedvetet blivit delaktiga i förtrycket mot döva genom att upprätthålla bilden av tolkning som medel för delaktighet.

Av eller för döva?

Historiskt sett kan man grovt beskriva en förändring i tolk-kåren. Från att ha haft starka band till döva har man alltmer glidit ifrån den grupp man arbetar för och med. Anna-Lena Nilsson beskriver tolkyrkets tidiga historia som bestående av tolkar som kommer *ur* dövas gemenskap, blev utvalda *av* döva att få tolka och hade dövas förtroende. Dessa tolkar kallar Anna-Lena för ”evolved interpreters”, alltså tolkar som kommit från dövas gemenskap. Idag har de flesta av oss istället ”schooled interpreters”, alltså formellt utbildade tolkar som tolkar *för* döva, är avlönade, nyligen lärt oss teckenspråk och är okända för de döva vi tolkar för. Detta är en inte oviktig aspekt i hur vi ser på oss själva och vår roll.

”Jag är bara tolk”

Anna-Lena och Hilde avslutade sin workshop med att understryka att tolkning absolut kan erbjuda viss tillgänglighet, men sällan fullständig. Här behövs mer samarbete mellan dövas och tolkars organisationer.

Två frågor som lyftes under workshopen manar till mer eftertanken och diskussion. Dels frågan om hur tolkförmedlingar och tolktjänster ser på – och presenterar – sig själva. En vanlig slogan är ju att de tjänster man utför erbjuder just ”delaktighet”.

Den andra frågan som verkligen pockar på svar är vad vi verkligen menar när vi säger: ”Jag är bara tolk”.

Stefan Coster

Tolkstuderande i rutan

Intervju: Marie Edholm

Foto Privat

Vad går att få ut på bara första intrycket? Går det verkligen att ana vad för talang som döljer sig bakom ett leende? Det kan krävas både magkänsla och fördomar för att lyckas lista ut det. Programidén för "Vem kan vad" är just det, att två lag ska gissa vem som just precis kan vad. En av dem som dök upp i rutan var Johanna Sundstrand, en glad dansbandsfantast som flyttat till Örebro för att bli tolk!

Hej! Berätta om dig själv, vem är du?

Johanna heter ju jag då, är uppvuxen i Skåne. Jag är en person som hela mitt liv tyckt om att hjälpa andra människor, därav mitt arbete inom särskola i många år. Jag har alltid dragits till barn som haft det svårt. Efter många år inom omsorgen gick det inte mer och jag var tvungen att söka mig vidare och hitta något annat att jobba med. Jag drogs då till facket, något som har intresserat mig i många år.

Hur kom teckenspråket in i ditt liv?

Efter ca ett år på kontor kände jag att jag ville göra något med mitt liv och sökte in till en teckenspråkskurs på distans i Örebro. Att bli tolk var aldrig tanken, jag skulle ha teckenspråk som en hobby.

Vad är din drivkraft?

För några år sedan var jag på en konsert i Lund tillsammans med min fd kollega och hennes man och barn.

Barnen har en hörselskada, när de var hemma kunde de lyssna på sin idol på radion på högsta volym så när deras idol äntligen kom till Skåne skulle vi ju såklart dit.

Detta var en vändpunkt i mitt liv. Vi stod längst bak på torget, jag ville att vi skulle gå längst fram, kunna se skostorleken på idolen. Men det gick ju inte. För om vi gick längre fram behövde barnen stänga av sina hörapparater. De var tvungna att bestämma om de ville höra eller se... Där och då bestämde jag mig för att kämpa för deras rättighet, att ha en tolk på scenen. Varför ska inte de kunna stå längst fram? Hade där stått en tolk hade de vetat exakt var i texten det sjöngs samtidigt som de kunde se sin idol. Detta tog knäcken på mig.

Hur kom du med i "Vem kan vad"?

Jag ville stå på scener och tolka. Jag gjorde det på ett par scener, på bröllop och på dop. Sen bestämde jag mig för att söka in till Talang 2020, men jag gick inte vidare från första omgången. Istället ringde de från "Vem kan vad", de ville ha mitt nummer med i sitt program. Då jag vill sprida teckenspråket eller framför allt teckensången så kände jag att jag verkligen inte kunde tacka nej.

I all denna röran hoppade jag av min distanskurs, när jag var på en närträff i Örebro bestämde jag mig för att söka in till tolkutbildningen. För vem är jag att sprida ett språk som jag inte riktigt kan?

Hur är det att studera på distans?

Distansen är rätt skön just nu. Jag har chansen att bo i Malmö hos min vän, nära mina nära och kära istället för att vara i en stad där jag inte känner så många.

Jag har dessutom i februari förlorat min pappa i cancer, jag kunde vara hemma och vara med honom innan han somnade in, så jag är väldigt tacksam för distansstudierna. Men det är klart att jag tror att studierna hade gått bättre och jag hade lärt mig mer om jag hade varit på plats. Så det är väldigt dubbla känslor.

Nu är jag snart klar med mitt första år. Det är en tuff utbildning men väldigt rolig och givande. Jag känner att min dröm kan gå i uppfyllelse. Jag känner att jag snart kan sprida ett språk som jag faktiskt kan. Men klara mina sista 3 år är en självklarhet! Jag ska fortsätta kriga.

Stort tack Johanna för din medverkan i Tolktrycket!

Se Johannas framträdande i "Vem kan vad", avsnitt tre på SVT Play!

Robotar tar inte över riktigt än

Av Rebeca Ferrer Esquivel & Silke Spangler

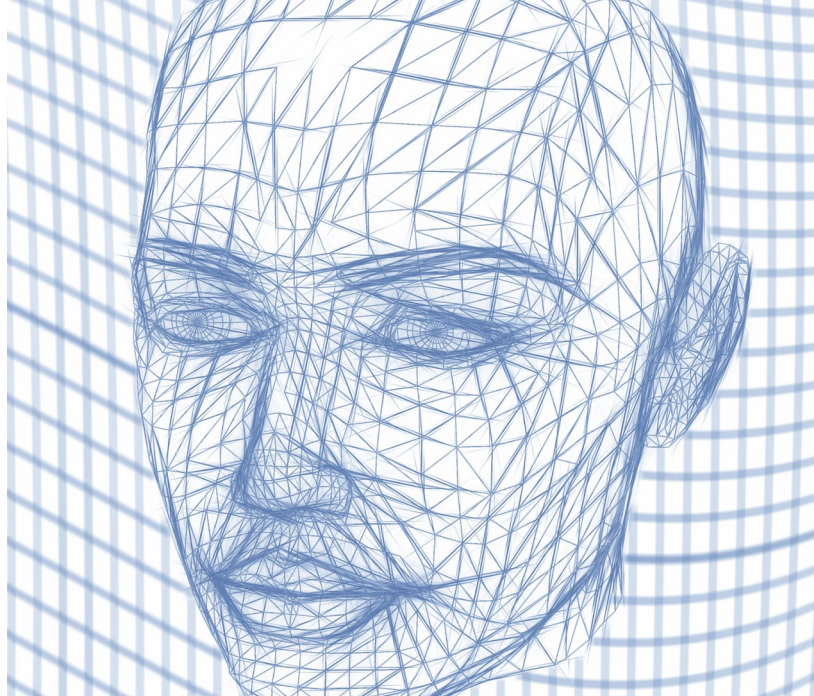
Som avslut på ett ganska tråkigt år bjöd TÖI (Tolk- och översättarinstitutet) in till en gratisföreläsning via Zoom om framtiden. Judy Jenners föreläsning "What is the future of translation and interpreting?" hölls den 17 december 2020. Vegasbon gav oss en inblick i hur tolkens/översättarens roll håller på att förändras och anpassas till vår smarta nutid.

Judy är själv tolk, översättare, bloggare, lärare samt entreprenör och driver företaget Twin Translations tillsammans med sin syster. Personligen blev jag intresserad av föreläsningen då jag, utöver teckenspråket, har arbetat med kontakttolkning och översättning till och från engelska och spanska. Med tanke på hur många som pratar de

språken så känns det logiskt att det gjorts stora tekniska framgångar inom tolkning och översättning.

Flera av oss har redan erfarenhet av vissa framgångar. Ta Google Translate som exempel! Eller verktyget från Microsoft Bing som gör att du med ett enkelt klick kan ta del av vad dina kompisar skriver om på Facebook även om ni inte delar samma språk. Och genom Tal-till-skrift funktionen som de flesta smartphones har idag kan döva också få användning av maskinöversättning – även om just den funktionen är mer transkribering än översättning. Teckenspråket glöms inte heller bort; vi ser idag handskar som kan översätta tecken till tal och kameror som folk försöker programmera till att avläsa och förstå handformer i

» För vissa europeiska språk har maskinen redan blivit lika duktig som en genomsnittlig översättare «

relation till position och rörelse för att kunna avläsa teckenspråket maskinellt. Med andra ord: våra kollegor som endast jobbar med talade språk är inte de enda som ska börja fundera på det där med att "robotar" tar över.

Det Corona gjorde var att påskynda det oundvikliga. Men hur avancerad är tekniken idag? Och hur mycket ska vi faktiskt oroa oss över att maskiner tar över? Svar: inte särskilt enligt Judy Jenner. Hon gick snabbt igenom vissa områden där det redan gjorts stora framgångar och som vi vet används idag. Sammanfattningsvis kan man säga att tolken och översättarens roll

skiftar helt enkelt till att handla mer om efterredigering och kvalitetskontroll.

Artificiell språkintelligens i relation till tolkning och översättning handlar mest om att vi inte ska behöva uppdatera en maskin varje gång det kommer nya uttryck som "boomer" och "coronaanpassa". En AI i det här fallet skulle hålla sig själv uppdaterad med all information som redan finns till hands exempelvis på nätet. Rättning: det gör den redan. Prova att gå in på Linguees hemsida och testa deras maskinöversättning DeepL. Jag får rysningar.

Maskinöversättning är program som DeepL, Google Translate, Facebooks översättningsfunktion, etc... Och med artificiell språkintelligens i mixen blir de bara mer och mer exakta. Ords betydelse hänger dock helt på sammanhang, meningar kan vara komplicerade och det är inte alltid lätt att veta ifall "stämma" i den meningen som angetts ska betyda "röst", "melodigång", "årsmöte", "överensstämma" eller "åtala". Situationen avgör, right? Kontextuell avkodning förblir den mänskliga tolkens styrka.

Fjärrtolkning - detta är det vi blivit vana vid det senaste året. Tolkning via telefon eller videosamtal. Här betonade

Judy vikten av att de positiva arbetsmiljöerna som vi kämpat för ska följa med in i online-världen. Innebär distanstolkning att vi kan ta fler uppdrag? Eller behöver vi ändå ha bearbetningstid emellan? Det är viktigt att vi håller oss uppdaterade om hur mycket kognitiv belastning det nya arbetssättet innebär för oss.

Återtal - skrivtolken upprepar den talade informationen och dikterar med tydligt tal så att maskinvaran enklare kan känna igen det som sägs och transkribera. Man kan jämföra med dövblindtolkningens "tydligt tal".

Coronaåret har tvingat oss tidigare än väntat att anamma nya teknologier, men den har också gjort att vi har kunnat fortsätta jobba trots restriktioner. För vissa europeiska språk har maskinen redan blivit lika duktig som en genomsnittlig översättare. Bör vi oroa oss för det? Inte direkt menar Judy Jenner. Hon menar att teknologin aldrig kommer att ersätta tolkar och översättare helt, men att de av oss som omfamnar tekniken kan utkonkurrera dem som inte hänger med i utvecklingen. Det som krävs av oss är att vi anammar den tekniska utvecklingen och fortsätter vara bättre än datorer, för det är vi. Vi har den kulturella expertisen, vi kan avkoda situationer och kontexter på sätt som de smartaste datorer inte klarar. Men vi måste även se till att värna vår arbetsmiljö i den digitala eran.

Många av ovan nämnda tekniska framgångar påverkar inte oss som teckenspråkstolkare riktigt än, men vi bör redan idag fundera över hur distanstolkning kan användas till vår fördel. Tolkanvändare skulle teoretiskt sett i nuläget redan få tillgång till alla Sveriges tolkars kompetens vilket skulle ge en helt ny betydelse till uttrycket "rätt tolk på rätt plats."

Tolkfyrorna på Västanviks folkhögskola har genomfört en stor del av sin utbildning i skuggan av covid-19, restriktioner och distansundervisning.

Den 12 mars 2020 gick Folkhälsomyndigheten och regeringen ut med nya direktiv gällande hur undervisningen på landets skolor skulle utformas de kommande veckorna. Samtidigt på Västanviks Folkhögskola samlas många av skolans deltagare på Blå Torget, det gemensamma uppehållsrummet, för att titta på den direktsända presskonferensen. Efter presskonferensens slut var frågorna och funderingarna många, vad skulle hända nu? De efterföljande dagarna tog skolan beslut som skulle påverka skolans deltagare mer eller mindre. Vissa kom att få sitta på fjärrundervisning under en lång period, medan andra fortfarande kunde vistas i skolan och få undervisning på plats.

På bara några få veckor minskar mängden deltagare som vistas på skolan till mindre än hälften. Skolan tar beslut kring hur man ska förhålla sig till Folkhälsomyndighetens rekommendationer som innefattar, om man uppvisar sjukdomssymptom eller är boende på annan ort. Detta leder till att skolan sätter upp regler där man själv kan välja att stanna kvar på skolan och på så sätt fortfarande ha undervisning på plats. Man kan också välja att åka till sin hemkommun, dock kommer man att fortsätta sin utbildning på distans. Vidare beslutade skolan kring hur den fortsatta undervisningen på skolan skulle skötas.

Bland annat fick man sitta med avstånd i alla de gemensamma lokalerna på skolan. Man beslutade också att på fredagar skulle endast ett par klasser ha lektioner och ett begränsat antal av lärare skulle finnas på plats. Hela personalstyrkan hade sedan tidigare tvingats gå ner i tid för att slippa varsel. Detta innebar också att skolans kök stängde på fredagar och deltagarna fick i stället hämta matlåda.

Västanviks folkhögskola fick revidera hela sin undervisningsform och anpassa sig efter den situation som blivit i och med spridningen av Coronaviruset. När undervisningen övergick till distans så krävdes det mer av både lärare och deltagare. Lärarna fick lägga ner mer tid i planeringen av lektionerna och dessutom anpassa sig till det faktum att deltagarna kunde behöva mer tid till att utföra uppgifterna. Tekniken stal sin beskärda del av undervisningen när man skulle lära sig hur alla program fungerar och vad som passar bäst i undervisningssituationen. Begreppet mjuta och att hjälpas åt att förmedla frågor blev vardag för alla klasser.

Tolkut under

Text: Evelina, Hanna Wetter, Carolina Flinth, Rasmussen som går sista året på Västanviks

utbildning pandemi

...nth, Elin Lövgren och Emelie
...viks tolkutbildning

Blå torget på
Västanviks
folkhögskola

Gunilla Kolm, rektor på Västanviks folkhögskola

”

Vanligtvis brukar sommaren vara fylld med kurser

Tiden sedan Coronaviruset började sprida sig på allvar i samhället har varit prövande för alla. Både deltagare och skolans personal har fått göra anpassningar i sina liv för att skolan ska kunna fortsätta ha undervisning på plats och slippa sköta allt via fjärrundervisning. Beslut som har varit specifika för Västanviks folkhögskola har hela tiden hantlerats av skolans rektor, Gunilla Kolm.

Vi har intervjuat henne om tiden som varit och hur hon ser på framtiden för Västanviks folkhögskola. Vi möter upp Gunilla i korridoren där administrationspersonalen sitter och går tillsammans in till ett konferensrum, utanför fönstret blänker snön i solskenet. På frågan om hur det är att vara rektor under en pandemi svarar Gunilla följande; - Ja, det är en bra fråga. Det handlar om att ligga steget före och ha ett konsekvenstänk, men också att respektera den rädsla som finns. Att jag ska kunna ge svar på de frågor som kommer in, säger Gunilla och tar upp sin kaffekopp.

Vidare frågade vi kring hur pandemin har påverkat skolans verksamhet och Gunilla svarar; - Det påverkar skolan väldigt mycket. För det första så påverkas ekonomin, alla kurser i somras tvingades vi ställa in. Vanligtvis brukar sommaren vara fylld med kurser och detta har vi förlorat massor på. Nu när alla kortkurser vi normalt brukar genomföra är inställda, innebär att antalet deltagare har minskat. Just nu är 68 deltagare på plats i skolan, medan en klass om elva personer som går Tolkutbildningen för döva, har den på distans kon-

staterar Gunilla och fortsätter, för de deltagare som fortfarande är på plats i skolan råder flera direktiv gällande att begränsa smittspridningen, bland annat tvätta händerna ofta, använda handsprit, hålla avstånd samt uppdelningar av grupper för att undvika att för många personer samlas på samma plats i skolans gemensamma lokaler.

Gunilla berättar vidare att Västanvik har ambitionen att fortsätta sin undervisning på samma sätt som innan pandemin. Att ha en öppen skola med fysisk undervisning uppskattas eftersom att många deltagare upplever isolering och ensamhet med fjärrundervisning. Det innebär att deltagare i riskgrupper i dagens läge inte erbjuds fjärrundervisning. Om man tillhör en riskgrupp får man självklart stanna hemma och lärarna får i stället skicka ut uppgifter, men att inför varje lektion koppla upp sig via datorn för att vara med på lektionerna är inte aktuellt så länge skolan kan fortsätta sin verksamhet.

Som tidigare nämnt har undervisningen givetvis påverkats på olika sätt och för att få en tydligare bild på vilka sätt utbildningarna har fått anpassa sig har vi intervjuat några deltagare som just nu går tredje året på Teckenspråkstolk- och dövblindtolksutbildningen.

När vi kommer in i deras klassrum så sitter de utspridda på sina platser med datorerna uppfällda. Några tittar bland annat på skidskytte-VM. På frågan hur deltagarna som går

tredje året på tolkutbildningen tycker att skolan har hantarat pandemin svarar de följande; - Det har inte varit så hårda restriktioner som det hade kunnat vara, två veckor efter jullovet så fick vi sitta blandat mellan klasserna under rasterna. Skolan slutade erbjuda distansundervisning, vissa lärare glömmet att hålla avstånd och sätter sig lite nära när man går igenom saker, säger de och andra i klassen nickar instämmande.

Förut tyckte man att det var superhårt att man inte fick sitta med vem man ville under rasterna - dock förstod man i efterhand att det var tvunget att bli så. I överlag har det fungerat bra, skolan har kunnat fortsätta hålla öppet och man har fått komma hit. Det gör så himla mycket att man får komma till skolan och träffa alla andra deltagare. Tolktean fortsätter med; - Att ha distans som ett alternativ trodde vi skulle fortsätta vara ett alternativ, men det har skolan valt att plocka bort. Vi tror att det kommer att gå tillbaka som det var innan pandemin, kanske att deltagarna på skolan blir

mer sociala när man får umgås igen, säger de och skrattar tillsammans.

För oss som går det sista året på tolkutbildningen kan vi verkligen känna igen oss i det som tolktean beskriver. Pandemin har ju också påverkat vår utbildning genom att vi, i skrivande stund, inte kommer att kunna genomföra den avslutande praktiken som vanligtvis sker under vårterminen. Tur i oturen så hann i alla fall vi deltagare från Västanviks folkhögskola ut på höstens prova på-praktik på fyra veckor. Samt att vi också förra året hann genomföra vår auskultationsvecka under vårterminen.

Samtidigt känner vi i klassen att skolan hela tiden försöker göra det bästa av situationen. Det man kan säga är att under året som gått sedan Coronapandemin kom har vi fått myck-

et erfarenhet att anpassa och genomföra övningar via distanstolkning. Så även om vi inte får någon slutpraktik så har skolan ändå vissa lösningar som gör att vi kan få viss praktik tillgodosedd på andra sätt. Det känns också skönt att när vi tar examen och kommer ut på arbetsmarknaden kommer det att finnas en viss förståelse inom yrkeskåren att vi inte har samma mängd av erfarenhet som tidigare examensklasser haft.

”

Pandemin har ju också påverkat vår utbildning genom att vi, i skrivande stund, inte kommer att kunna genomföra den avslutande praktiken som vanligtvis sker under vårterminen

Så här en tid innan examen dyker såklart tankar och en oro upp kring hur framtiden ser ut för oss nyexaminerade tolkar. Jobbmöjligheterna har försämrats mot hur det såg ut innan pandemin. Med det sagt menar vi inte att vi har sämre förutsättningar att lyckas när vi kommer ut i yrkeslivet, i stället finns en större längtan och ett driv att få komma ut i verkligheten och prova våra vingar.

Avgångsklassen 2021. Från vänster; Evelina Strand, Hanna Wetter, Carolina Flinth, Elin Lövgren och Emelie Rasmussen.

Bygg studio hemma

I och med pandemin har många tolkningar ställts om från att ske fysiskt på plats till att ske på distans. På kort tid har väldigt många i Sverige, inte minst vi tolkar, fått lära oss att kommunicera på distans via någon av de stora plattformarna. De som jobbar med bildtelefoni vet hur teknik och distanstolkning fungerar, men för de allra flesta andra är det ett mer eller mindre nytt område.

Kanske tolkar du redan på distans idag eller kanske funderar du på att börja? Kanske gör du översättningsjobb till teckenspråk?

Tolktrycket hjälper dig med några konkreta tips om hur du bygger din egen hemmastudio och hur du kommer igång med tolkning på distans.

Fem tips för att komma igång

SEPARAT WEBBKAMERA

I stort sett alla laptops har idag en inbyggd kamera men dessa är ofta av ganska dålig kvalitet. En separat webbkamera lyfter bilden rejält. Välj gärna en modell med zoomfunktion.

BRA BAKGRUND

Försök hitta en neutral och enfärgad bakgrund. Undvik helt svart eller helt vit. En rullgardin passar den som har ont om plats.

BRA LJUS

Ju mer ljus desto bättre. Se till att ljuset kommer framifrån eller snett uppifrån. Bra ljus är kallt diffuserat ljus som t ex köksbelysning från lysrör, men även starka taklampor fungerar. Sprid ljuset så mycket som möjligt. Har du vridbara lampor så rikta dem mot en vit vägg så att ljuset studsar. Ett nedsläckt rum med endast en riktad bordslampa fungerar dåligt. Färgtemperatur är inte petnoga, men om du ändå skall köpa lampor eller lysrör för ändamålet så välj kallt ljus, dvs runt 5000-6000 Kelvin. Varmt gulaktigt inomhusljus ligger på ca 2000-3000 Kelvin.

BRA LJUD

Headset är toppen och förbättrar samtalskvaliteten både ut och in. Kör på det som passar just dig, men ett tips är att titta på monoheadset, dvs headset med endast en hörlur eftersom du då uppfattar din egen röst mer naturligt.

KONTON PÅ MÅNGA PLATTFORMAR

Registrera arbetskonton på de plattformar du tänker använda. Välj en adress som ser professionell ut och tydligt signalerar att du är tolk. Ha en och samma mejladress till alla konton så blir det lättare att hålla ordning och reda när du blir inbjuden till möten på de olika plattformarna. Skapa en profilmål på varje konto, t ex symbolen för teckenspråk eller bara texten "TOLK" eftersom alla plattformar använder profilmål. De vanligast förekommande plattformarna just nu är Zoom, Meet, Teams och Skype, men givetvis finns det andra.

EXEMPEL PÅ UTRUSTNING FÖR HEMMASTUDIO

WEBBKAMERA Logitech C922 separat kamera på litet bordsstativ. Zoomfunktion.

BAKGRUND Grå 180 cm rullgardin som fästs i taket.

LJUS Två ledpaneler med justerbar färgtemperatur och hopfällbara stativ.

LJUS Sennheiser PC2 monoheadset med extra lång kabel.

KOSTNAD Ungefär två heldagsjobb.

Dålig bild? Så här gör du:

FÖR LJUS BILD

För mycket ljus kommer aldrig vara problemet så ändra istället inställningarna i webbkamerans program. De flesta separata webbkameror har egna program för inställningar.

FÖR MÖRK BILD

Använd fönsterljus eller fler och starkare lampor. Vanlig köksbelysning är fullt tillräckligt för en bra bild.

FÖR HÅRDA KONTRASTER

Kan bero på för riktat ljus t ex spotlight och för lite ljus i övrigt (t ex inget på bakgrunden), eller kamerainställningarna. Detta är ett vanligare problem ju enklare kameran är. Mer spritt ljus, flera ljuskällor och en bakgrund någonstans i mitten av färgskalan hjälper. Grått, blått eller grönt fungerar. Helt svart bakgrund förvärrar problemet.

BILDEN "SLÄPAR" NÄR DU TECKNAR

Antingen för dåligt ljus, eller en inställning i webbkameran. Använd ett program som talar om hur många bilder per sekund kameran använder just nu (fps). Om du har 15fps eller lägre kommer du se en spöskugga när du rör händerna snabbt. Bra är 24fps eller gärna 30fps. Om du filmar dig själv nära ett fönster dagtid och kameran bara kommer upp i 15fps är det kamerainställningarna som är fel.

FÖR MYCKET AV BAKGRUNDEN KOMMER MED

Zooma in aning i kamerans inställningsprogram. Vissa program sparar automatiskt dina inställningar – andra behöver du själv spara. Vissa plattformar (t ex Meet) zoomar lite extra i själva plattformen. Gör testsamtal (finns i varje plattform) för att se hur mycket av bilden som kommer med.

BILDEN VÄXLAR HELA TIDEN FRÅN LJUST TILL MÖRKT ELLER FRÅN SUDDIGT TILL SKARPT

Stäng av autofunktioner såsom "autoexposure", "autofocus" eller liknande. När du rör dig blir bilden mer eller mindre ljus och kameran kommer då hela tiden kompensera för detta. På samma sätt är det med autofokus.

Tolkning på distans i pandemitider

Hur påverkas vårt yrke av covid-19 och omställningen till mer tolkning på distans? En forskningsrapport från januari 2021 beskriver läget i Europa

Av Stefan Coster

Under 2020 genomfördes ett forskningsprojekt bland teckenspråkstolkare i Europa. I projektet skickades enkäter ut vid tre tillfällen. I januari 2021 presenterades rapporten av författarna Maartje De Meulder, Olivier Pouliot och Karolien Gebruers.

Totalt, i alla tre enkäterna, deltog 2 634 teckenspråkstolkare från 63 länder. Frågorna som ställdes handlade om hur covid-19-pandemin påverkat teckenspråkstolkars yrkesvillkor, hur tolkarna upplevt detta och hur denna nya situation påverkat och förändrat yrket som sådant. Enkäterna gick ut mellan april och juli 2020. I den första deltog 1 168 tolkar, i den andra 871 och i den tredje 595.

De absolut flesta tolkar som deltog kom från USA följt av Storbritannien, Nederländerna, Tyskland, Finland och Belgien. Procentuellt sett kom den högsta svarsfrekvensen från nederländska och belgiska tolkar. Några brister i

urvalet bestod bl a i att de svarande var frivilliga deltagare på så sätt att de inte var slumpvis utvalda och tillfrågade. Det var olika antal svarande i de olika enkäterna och att hela undersökningen har ett ganska anglo-saxiskt perspektiv.

ALDRIG TIDIGARE JOBBAT PÅ DISTANS

I den första enkäten angav 60% av de svarande att de aldrig tidigare hade arbetat på distans och 27% att de sällan hade gjort det. 63% av de svarande uppgav att de inte hade fått någon som helst utbildning i att tolka på distans. I den andra enkäten uppgav en majoritet av de svarande att de hade tolkat 0% på distans under andra halvan av 2019, och majoritet svarade att april 2020 bestod till 100% av distanstolkning. Enkätsvaren från första och andra enkäten tyder på att skälet för att inte arbeta på distans var att det faktiskt inte fanns några jobb.

De vanligaste typerna av uppdrag var utbildning, arbetsplatsituationer, sjukvård och offentlig service. Vissa tolkar bedömdes utgöra "nödvändig personal" och fortsatte tolka på "på plats". De vanligaste uppdragen för dessa tolkar handlade om sjukvård och media. Gemensamt för alla tre enkäter var att Zoom var den överlägset mest använda plattformen, följt av Skype. I svaren från den andra enkäten dök WhatsApp upp som svar och placerade sig som trea.

BEHOV AV MER UTBILDNING

I enkäterna kom även en hel del kommentarer in. Några av de ämnen som tolkar ville kommentera var att distanstolkning behöver få större plats på tolkutbildningarna och att yrkesverksamma tolkar behöver få fortbildning inom detta. Andra problem som dryftades var en oro för huruvida tolkelever skulle få tillräcklig handledning och möjlighet till fysisk "på plats"-praktik. Flera svaranden påpekade svårigheterna att få till ett bra samarbete med sin kollega under uppdrag med två tolkar. Fördelar som nämndes var de möjligheter som distanstolkning innebar i form av ökad tillgänglighet och en mer effektiv tolkverksamhet. Fördelar som beskrevs kunna gynna såväl tolkar som döva. Flera svarande beskrev distanstolkning som mer påfrestande än tolkning på plats. Skillnaderna uppgavs vara hanteringen av teknik, tolkning i "2D" jämfört med "3D", ingen eller liten möjlighet att kunna samordna samtal, samarbete med kollega och bristen på mänsklig kontakt.

En återkommande oro i tolkarnas svar handlade om inkomstförlust och försämrade ersättningar. Många tolkar bedömde att man skulle bli tvungen att arbeta på distans för lägre ersättning. 73% av de svarande uppskattade att det skulle tolka mer på distans i framtiden och en majoritet av dessa uppskattade att förhållandet skulle bli någonstans 25% på distans – 75% på plats.

Rapporten lyfter upp ett antal områden som intressanta, och som förtjänar vidare studier. Ett sådant område är hur det kommer sig att vissa tolkar upplevde att alla jobb försvann och att de tvingades gå på a-kassa eller söka sig till andra yrken medan andra tolkar plötsligt fick fler bokningar än de kunde tacka ja till. Ett skäl till det första verkar handla om teknisk kompetens och förtrogenhet med IT generellt, medan ett skäl till det andra kan vara att döva plötsligt kunde önska vissa tolkar på distans vilket tidigare inte varit möjligt på grund av geografi.

TENDENSEN FANNS REDAN

I rapporten beskriver forskarna det som en generell rekommendation att inte låta helt nytexaminerade tolkar tolka på distans och att denna rekommendation över en natt förändrats under pandemin. Man betonar också att en majoritet av tolkarna som svarade på enkäterna aldrig hade tolkat på distans innan pandemin och att en majoritet inte

Covid-19 och teckenspråkstolkar

Maarte de Meulder
och Oliver Pouliot
undersöker hur
covid-19 påverkar
teckenspråkstolkar i
Europa.

Maarte de Meulder
Forskare vid University of Applied
Sciences Utrecht, Nederländerna

Oliver Pouliot
Tolkspråksskole och grundare av
Overseas Interpreting, Storbritannien

I korthet, vad har er forskning gått ut på?

Måket med vår studie har varit att titta på hur covid-19 påverkar och utvecklar distansarbete för teckenspråkstolkar över hela världen, samt hur tolkar upplever detta. Vi har skickat ut tre stycken enkäter för att kunna mata hur läget förändras över tid. Dessa enkäter var "levande" på så sätt att frågorna anpassades utifrån tidigare svar. Enkäterna tog upp frågor som tidigare erfarenhet av att arbeta på distans, arbetsmiljö, tekniska utmaningar, IT-kompetens och allmänna förändringar av yrket.

Hur kommer det sig att ni valde att skriva om teckenspråkstolkar?

Jag arbetar på University of Applied Sciences Utrecht, där Nederländernas enda kandidatprogram för teckenspråkstolkar finns. Sedan är jag själv yrkesmässigt intresserad i teckenspråkstolkning. Min kollega, Oliver Pouliot, är teckenspråkstolk och grundare av Overseas Interpreting. Vi visste att utbrottet av covid-19 hade påverkat tolkarnas yrkes- och privatliv i grunden. I stort sett över en natt förväntades de börja arbeta på distans. Vi ville veta hur tolkar hade (eller inte hade) anpassat sig till den här förändringen, vilka begränsningar eller möjligheter de hade sett, samt rent allmänt hur man hade hanterat denna oförutsedda utveckling. Våra enkäter har givetvis bara gett en liten del av hela bilden. Teckenspråkstolkarnas arbete grundar sig ju i dövas behov, så vi behöver också ta reda på hur döva har upplevt samarbetet med tolkar under och efter coronakrisen. Detta tänker vi ta upp i vår framtida forskning.

Hur har responsen sett ut? Har folk svarat på era enkäter?

Första enkäten gick ut i början av april och var helt på engelska. Vi fick in 1168 svar från tolkar i 43 länder. Den andra enkäten skickade vi ut i mitten på april och då på engelska, holländska, franska, spanska och portugisiska. På den fick vi in 871 svar från 40 länder. Den tredje och sista enkäten

fanns tillgänglig i början av juli och då även på tyska. På den fick vi 599 svar från 49 länder.

Eftersom detta var en pågående enkät kunde man delta flera gånger så alla siffror handlar inte om unika respondenter. Men totalt för de tre enkäterna deltog 2634 teckenspråkstolkar en, två eller tre gånger. De fem länder som hade flest deltagare var USA, Storbritannien, Nederländerna, Tyskland och Australien. Vi hade ett par respondenter från Sverige: 5 i första enkäten, 36 i andra och 24 i tredje.

Finns det några preliminära resultat eller mönster i svaren som ni kan dela med er av?

Covid-19 har haft och har fortfarande en enorm påverkan på teckenspråkstolkar. I den första enkäten svarade 60% att de aldrig tidigare arbetat på distans och nästan hälften av de svarande uppgav att de arbetade mindre än en timme om dagen på distans.

I den andra enkäten uppgav 33% av de svarande att de inte hade några uppdrag alls, inklusive distansuppdrag. 71% angav som huvudsak till detta att det helt inte fanns några jobb att ta.

När den tredje enkäten gick ut svarade 71% att de börjat utföra tolkuppdrag på plats igen. Av dessa gjorde 44% det för att de ansågs utgöra en sambandsvärdig yrkeskår i sitt land. De som uppgav att de arbetade på distans arbetade 1,3 timmar per dag. 64% fick ingen utbildning i hur man arbetar på distans. Upplevelserna av distansarbete var blandade. Allt ifrån positiva upplevelser där man kunde se fördelarna med det till att verkligen hata distansarbete. En majoritet av de svarande i våra enkäter tror att den uppkomna krisen kommer få en bestående inverkan på teckenspråkstolkarnas yrkesvillkor.

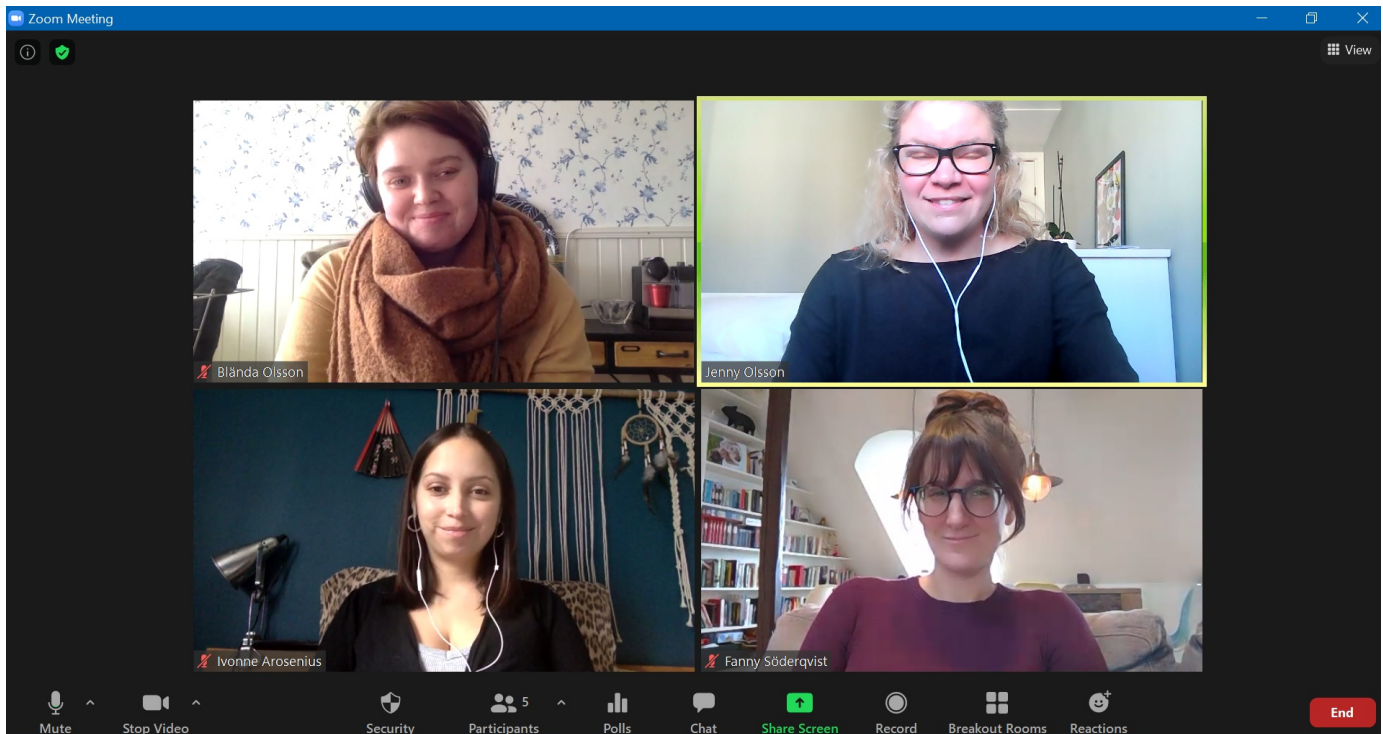
När kommer vi kunna ta del av de färdiga resultaten?

Vi håller fortfarande på att analysera all data och hoppas kunna ha en preliminär rapport klar till slutet på året.

TOLKTRYCKET | 11

fått någon som helst utbildning eller fortbildning inom detta. Rapportförfattarna beskriver effekterna av pandemin som ett uppvaknande för yrket. Tendensen till allt mer tolkning på distans fanns redan, men utbrottet av covid-19 skyndade på den utvecklingen. För de tolkförmedlingar som inte tidigare hoppat på taget var omställningen nu ett bryskt uppvaknande. Balansen mellan tillgång och efterfrågan på tolkar har skiftat rejält när allt fler tolkar på distans men – betonar författarna – det behövs mer forskning på hur distanstolkning påverkar teckenspråkstolkar på lång sikt.

Rapporten finns fritt tillgänglig för nedladdning. Sök på: "Remote sign language interpreting in times of covid-19"

Tolkutbildning under pandemin

Av Marie Edholm & Alva Rosengren-Blom

Pandemin har påverkat alla yrkesverksamma tolkar, vissa har förlorat jobbet och andra har tvingats ställa om till att tolka på distans via en uppsjö av olika plattformar. Men hur ser det ut runt om i landet på våra tolkutbildningar? Tolktrycket har kontaktat lärare och studerande för att ta reda på det!

MiaMaria Björkstrand, lärare på Västanviks folkhögskola:

Vi kör undervisningen på plats. Precis i skolstarten efter jullovet hade vi två veckor valfri distans eller på plats för att de deltagare som varit på vift skulle kunna sitta i karantän. Men sen har vi kört på med villkoren att alla håller sig till de regler som är satta, tvätta händerna, håll avstånd och stanna hemma vid

symtom.

Deltagarna är glada över att få vara på plats så vi är alla superförsiktiga både under skoltid och på vår fritid.

Vilka fördelar respektive nackdelar ser ni med distansundervisning?

Det är egentligen bara nackdelar med distansundervisning! Det är betydligt sämre att inte kunna vara i samma rum fysiskt och genomförandet av lektionerna är alltid svårare på distans tycker vi. Men vi måste tänka positivt och då dyker det upp några positiva effekter. Deltagare som är sjuka/ har

symtom kan vara med på samma villkor som de som är "på plats". Vi har lärt oss fördelarna med distanstekniken och det har kunnat användas positivt i olika övningar. Vi har på ett lätt sätt kunnat ha föreläsare hos oss under kortare pass, vi tränar intensivt på att använda och avläsa teckenspråk i bild vilket är en bra förberedelse till bildtelefonitolkning osv.

Vi har genomfört övningarna som om det vore via bildtelefon när vi haft distansundervisning annars gör vi rollspel på skolan med folk som ses varje dag och på avstånd.

Har restriktionerna påverkat studenternas praktik?

Ja det har det. Det känns jättetråkigt att det påverkar deltagarna så mycket. Vi hade turen och fick ut våra deltagare på "Prova på praktiken" precis i början av pandemin. Men "Slutpraktiken" som är nu i vår blir ändrad. Vi kommer att ordna med praktik på hemmaplan i form av rollspel med handledare utifrån (tolkar att träffa IRL och på distans) så att vi kan skapa diskussioner innan och efter uppdragen. Detta upplägg kräver mycket arbete av oss lärare, men vi tror att våra deltagare kommer att få ut mycket ändå på detta sätt. Vi tycker att en viktig del i praktiken förutom själva uppdragen är samtalen med andra tolkar. Att vrida och vända på saker, diskutera situationer och lösningar med andra än bara lärare på skolan, och de kan vi skapa på olika sätt. Situationen med pandemin är som den är och vi måste hålla alla positiva tankar levande och göra allt vi kan för att skapa så bra situationer det går.

Jenny Olsson, lärare på Stockholms universitet:

På Stockholms universitet sker så gott som all undervisning på distans. Dock har vi på Kandidatprogrammet i teckenspråk och tolkning övningar med obligatorisk närvaro. Då dessa räknas som examinerande får de genomföras på campus, eftersom

examinationer är undantagna från regeln om distansundervisning.

Vissa övningar genomförs därför på campus, i troget sällskap av handsprit och med max åtta deltagare i rymliga klassrum, så att vi kan hålla distans. Om grupperna är större än åtta personer, inklusive lärare, så måste grupperna delas. Undervisningen sker alltså på plats, men i reducerad form. Exempelvis kan halva gruppen ha undervisning med lärare, medan andra halvan arbetar enskilt, och sedan byter man. Vi försöker samordna så att studenterna har heldagar på campus eller heldagar på distans. I snitt har studenterna en till två dagar per vecka med undervisning på campus.

Distansundervisningen sker via den digitala plattformen Zoom. På Zoom kan vi ha föreläsningar, studiebesök, litteraturseminarier, men även tolkövningar. Det bästa vore naturligtvis att ha både teckenspråksundervisning och tolkövningar på plats, men vi försöker att göra det bästa av situationen.

Fördelen med distansundervisning är såklart att det är smittsäkert – inga resor med kollektivtrafik behövs, och även den med symptom kan delta. En fördel är att man kan stänga av ljudet under tolkövningar/rollspel – man behöver alltså inte använda öronproppar och kåpor om man ska agera döv.

Nackdelen är att det svenska teckenspråket blir tvådimensionellt, vilket kan försvåra när det kommer till avläsning. Vi upplever dock att vi har kunnat genomföra förvånansvärt många olika övningar via Zoom.

Rollspel och tolkövningar fungerar bra att genomföra i Zoom, liksom examinationer, även om det inte är optimalt på grund av att "det blir platt".

Har restriktionerna påverkat studenternas praktik?

Ja, studenterna på termin fyra fick inte praktikplatser för sin auskultationspraktik som är en vecka. Det har vi löst genom att göra en praktikkurs där vi skapat rollspel med olika aktörer och riktiga tolkar som deltar på distans.

För studenterna på termin sex däremot har vi pusslat och försökt lösa så att alla studenter ska få någon typ av praktik under den fem veckor långa praktikkursen. Än är vi inte i hamn – för enskilda studenter har vi varit tvungna att senarelägga praktiken för att få till praktikplats. Vi håller nu tummarna för att vaccinet kommer, så att de sista praktikveckorna kan genomföras.

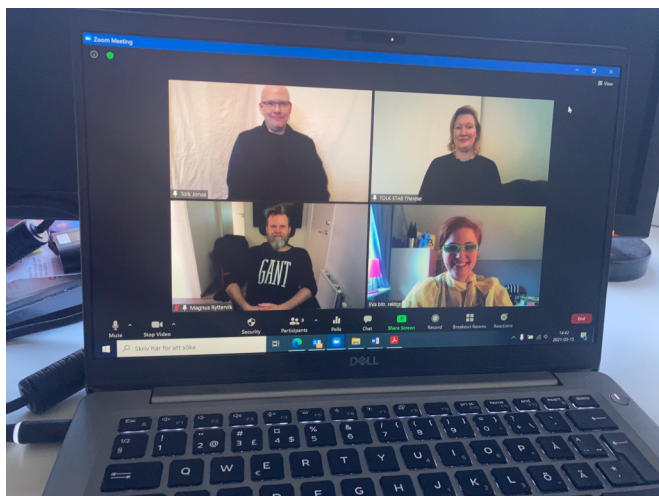
Moa Brandt, studerande första året på Södertörns folkhögskola:

Jag tycker att det har fungerat över förväntan att studera på distans speciellt då jag såhär i början inte har något att jämföra med. Självklart är det tråkigt att inte träffa klassen, lärarna och de andra på skolan "på riktigt" men när det kommer till att koncentrera sig ordentligt så är det en stor fördel (för min egen del) att det är helt tyst runt omkring. Alla otaliga timmar som jag spenderat på hemsidan med teckenspråkslexikonet har lagt sig ganska bra i minnet i och med en omgivning bestående av noll intryck.

Utbildningen har varit i princip 100% på distans hittills. Efter höstlovet, första terminen, började vi ha lite undervisning i halvklass på skolan, men smittspridningen tog fart rätt snabbt igen så vi hann bara vara på skolan ca 2-3 gånger.

”

Mitt bästa lifehack vid distansundervisning: Ballerinakaka dold bakom kaffekoppen!

Fördelarna med distansundervisning är att jag kan tycka att det är lättare att koncentrera sig ordentligt hemma. Att inte behöva ta sig runt i kollektivtrafiken är också ett stort plus. I och med att utbildningen är så krävande, är det rätt skönt att slippa det energidränerande momentet att befinna sig i Stockholms stressiga lokaltrafik som äter upp en millimeter av ens själ varje resa. En till härlig fördel är den fria klädseln à la modell: Business on top casual on bottom. Det blir mycket kombination av skjorta och mjukisbyxor.

Nackdelar med distansundervisningen är att det såklart väldigt tråkigt att inte träffa resten av skolan. Vi i min klass har ju nästintill haft all undervisning på Zoom vilket gör att vi är vana att se lärare och elever teckna rakt framifrån hela tiden och det är ju klart en nackdel jämfört med att träffas på riktigt. En av de få gångerna vi var på skolan minns jag ett tillfälle när en lärare hade en konversation med en elev och jag var mitt emellan dem i klassrummet. Jag lyckades

”

Fördelarna med distansundervisning är att jag kan tycka att det är lättare att koncentrera sig ordentligt hemma. Att inte behöva ta sig runt i kollektivtrafiken är också ett stort plus

missa HELA konversation för att jag hela tiden kollade på fel person. När jag flyttade blicken var personen klar... Jag kände mig superdum! Men det är bara att skratta åt det och tänka att det förmodligen har mycket att göra med att vi är så vana vid Zoom nu, det kommer ge sig.

En vanlig dag med distansstudier kan se lite olika ut med en blandning av lärarledda lektioner och eget arbete. Vi har överlag mycket lärarledd undervisning vilket känns väldigt lyxigt och en stor fördel med folkhögskola. Vid 9 loggar vi in och har första lektionen som pågår till 12. Mellan 12 och 13 har vi lunch och sen har vi sista lektionen mellan 13 och 15. Därefter brukar jag sitta ca 1-2 timmar till under eftermiddag/kväll och göra läxor eller kolla på teckenspråkiga program. Sysсна och Vloggarna är två favoriter.

Roligast med utbildningen är att lära sig själva språket. Jag har tidigare pluggat franska och persiska och är överlag väldigt intresserad av språk! Teckenspråket är verkligen en utmaning på många sätt. Jag tycker att det är vackert, uttrycksfullt och har många nyanser. Även svenska och tolkning är väldigt roliga ämnen att studera i utbildningen. Fröret till att söka denna utbildning såddes för ungefär 2,5 år sedan när jag spelade jag med mitt band på en festival i Sandviken. På samma festival spelade bandet Louisiana Avenue. Jamila Ouhaid var med och teckengestaltade konserten. Jag blev golvad av hennes uttryck och hur hon använde teckenspråket i musiken!

Svårast med utbildningen tycker jag hittills är berättartekniker i t ex sagor. Rolltagning, perspektivbyte osv., även uttrycket och grammatiken i ansiktet. Det är så mycket som ska in i muskelminnet som är helt nytt. Att vi hela tiden ska prestera kan också vara ganska tufft! Det är ingen utbildning där det går att sitta längst bak i klassrummet och softa när man känner för det direkt.

Mitt bästa lifehack vid distansundervisning: Ballerinakaka dold bakom kaffekoppen!

Vi får dricka men inte äta på lektionerna (vilket är rimligt). Ibland är dock behovet av något sött eller blodsockerhöjande ofrånkomligt. En utarbetad teknik är att dela en ballerinakaka i 2-3 delar och hålla den med tummen bakom koppen. I samma veva som du ska "dricka kaffe", ja då petar du in kakan i munnen.

Tolktrycket har kontaktat flera lärare och studerande för att få en inblick i hur livet på tolkutbildningarna ser ut under en pandemi. Innan den här tidningen gick i tryck hade vi inte fått in fler svar, men vi vill uppmana dig som studerar eller undervisar på en tolkutbildning att höra av dig till Tolktrycket för att dela med dig av dina tankar och upplevelser! Du når oss på tolktrycket@sttf.org.

I

UPPHANDLINGEN AV BILDTELEFONI.NET ÄR KLAR

Dövas tidning rapporterar på sin hemsida den 27 januari 2021 att upphandlingen av förmedlingstjänsten Bildtelefoni.net är klar. Endast ett anbud inkom och vinnare av upphandlingen blev den nuvarande leverantören Evantia som driver tjänsten tillsammans med NerikeTolkarna AB och nWise. Tjänsten drivs på uppdrag av Post- och telestyrelsen (PTS) och möjliggör tolkförmedlade telefonsamtal mellan teckenspråkiga och icke-teckenspråkiga. Den nya avtalsperioden kan uppgå till fem år, och inleds den 1 september 2021.

SDR har framfört flera önskemål till PTS, bl.a. att även tolkning mellan svenskt teckenspråk och talad engelska ska ingå i förmedlingstjänsten. I en video publicerad på SDR:s facebookside den 20 januari 2021 säger SDR att det finns en stor efterfrågan av just detta och att de vill ha tillbaka den möjligheten, så som funnits tidigare.

I artikeln från Dövas tidning konstateras att Bildtelefoni.net endast ska fortsätta förmedla mellan svenskt teckenspråk och svenska.

Alva Rosengren-Blom

KORTHET

INTRESSEKOLL: REHABILITERING FÖR TOLKAR

Då undertecknad läser en kurs om arbetsinriktad rehabilitering väcks funderingar om hur rehabilitering för tolkar kan te sig. Finns intresse och historier att ta del av är detta något som kommer att undersökas närmare.

Vad har du för erfarenhet av att komma tillbaka till arbetet efter skada eller sjukdom? Vilka skyldigheter har arbetsgivaren? Vilka lagar är det som styr och vilka instanser är involverade? Andra tankar om ämnet?

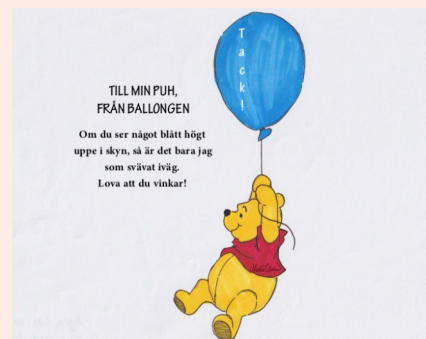
Vill du dela med dig om din berättelse eller reflektioner, maila till tolktrycket@sttf.org.

Marie Edholm

TOLKTRYCKETS REDAKTION KRYMPER...

Redaktionsmedlemmen Johanna Alesmark har under drygt fyra års tid varit en stor tillgång för redaktionen och bidragit med sitt engagemang och många spännande artiklar. Nu har hon valt att ta en paus från arbetet med Tolktrycket och vi i redaktionen vill rikta ett stort tack till dig, Johanna. På återseende, hoppas vi!

Marie, Alva, Silke och Stefan

Drömmar du om att skriva?

Tolktrycket behöver fler texter, fler bilder, fler artiklar, fler rapporter från arbetsplatser i Sverige och ja, mer av allt. Hör av dig, så kan vi tillsammans göra en bättre tidning!

